

דמסצ'או מנטה Demsachew Manate

00:00:03:24 00:00:00:14
שלום רב, שמי דמסצ'או מנטה.

00:00:12:17 00:00:05:03
שם אבי הוא "מנטסנות אסרס".
שם אמי "אסמרסו ווגיין".

00:00:19:22 00:00:13:10
לפי הספירה האתיופית,
נולדתי בשנת 1942.

00:00:30:19 00:00:21:10
נולדתי באזור בשם אלפתא קרוסא
במקום בשם אדנגוט' וונתיה.

00:00:36:03 00:00:30:24
הוריי גידלו אותי ברווחה רבה,
הייתה לי ילדות טובה.

00:00:41:10 00:00:36:19
כשהתבגרתי, נבחרתי ע"י אחיי
מ"ביתא ישראל" לדובר השכונה.

00:00:44:12 00:00:41:16
גדלתי במקום מאוד טוב, הייתה
לנו רמת חיים מאוד טובה בכפר.

00:00:48:09 00:00:44:17
כשהגעתי לגיל העשרה, התחלתי
לרעות את הצאן של המשפחה.

00:00:54:19 00:00:49:08
עזרתי להוריי בעיקר בעבודת
רעיית הצאן מדי יום ביומו.

00:01:00:16 00:00:54:23
כשהפכתי לאדם מבוגר...
אבי היה נפח מאוד מקצועי,

00:01:06:04 00:01:01:07
לכן הוא רצה שיהיה לו דור ממשיך,
נעשיתי לעוזרו ולמדתי את העבודה.

00:01:08:13 00:01:06:06
למדתי מאבי את עבודת הנפחות
ונעשיתי מקצועי בתחום זה.

00:01:14:07 00:01:08:24

השקעתי בעבודה והתפרנסתי יפה,
היו לי חיים מאוד נוחים.

00:01:17:15 00:01:15:05
נסעתי לעיר גונדר וקניתי משם
ברזל והובלתי אותו לכפר.

00:01:25:16 00:01:17:22
הובלתי חומרי גלם באמצעות סירה
ורכבים ממקום בשם "גורגורה".

00:01:40:07 00:01:26:02
עם חומר הגלם יצרתי כל מיני אלמנטים
ומכרתי בשוק בגונדר בשם "גומנגה".

00:01:45:02 00:01:40:17
או-קיי, אח"כ נמשיך ונדבר
על עבודת הנפחות בהרחבה.

00:01:47:01 00:01:45:12
אתה יודע לספור
את דורות אביך ואמך?

00:01:49:02 00:01:47:03
אני יודע לספור.
- בבקשה.

00:01:58:12 00:01:49:08
אביו של אבי שמו "אסרס יימר",
אימו היא יירו דבריה.

00:02:03:06 00:01:59:06
מעבר לזה, כיוון שלא גדלנו באותו
הכפר, קשה לי להמשיך למנות אותם.

00:02:18:18 00:02:03:10
בצד של אמי, אביה שמו סורקה בוגנז,
אימו קביטו גברו, אימו סוגין ורקנך,

00:02:24:18 00:02:19:05
אמו של וורקנך
שמה אתייהונה,

00:02:35:23 00:02:26:09
אתייהונה נולדה בכפר "קווארה"
ושם ב"קווארה" גדלו כל צאצאיה.

00:02:39:23 00:02:36:02
אני צאצא של סנאית ואתייהונה וחייתי
ב"קווארה" עד שעליתי לארץ ישראל.

00:02:46:04 00:02:40:03
בצד אמי שבמחוז "גוג'ם", אמי זנבו
גולה, גולה מרשה, וורקנש וובה.

00:02:59:15 00:02:47:14
אימו של אבי וויזרו אזנצ' נגוסה,
אביה נגוסה אבילה, אמה וורקנש קנדה.

00:03:16:09 00:03:01:00
אנחנו צאצאים של טוובש קנדיה, חיינו
יחד כ-80 צאצאים עד שעלינו ארצה.

00:03:18:08 00:03:16:12
מה משמעות שמך?

00:03:19:20 00:03:18:17
הפירוש שלו?
כן -

00:03:52:05 00:03:19:23
זה הסיפור: כשאבינו היה צעיר הוא
חלה מאוד, אביו עזר לו ושיקם אותו.

00:03:59:07 00:03:52:07
כששאלו במה יעבוד, סבי שלח אותו
לרעות את הצאן וכך נהיה נפח מקצועי.

00:04:04:20 00:03:59:14
סבא שלי מת כשאביו ואחיו צעירים.
הם היו חמישה אחים סה"כ.

00:04:10:08 00:04:05:09
ואז אבי שימש ראש המשפחה, חיתן
את ארבעת אחיו זה אחר זה.

00:04:16:08 00:04:10:24
וכשעשה את העיצוב של הברזל, חרה לו
שהוריו לא זכו לראות את עבודתו.

00:04:22:19 00:04:16:23
וכשנולד אחי הבכור מקרית מלאכי,
אבי קרא לו "אלבל"- חי וקיים.

00:04:27:19 00:04:23:03
לאחר מכן קרא לאחותי "סייאי"ש"
- חבל שלא זכה לראות אותך.

00:04:34:05 00:04:28:05
אחריה נולדה הגדולה ממני וקרא לה

בשם "אסלפ" - שפירושו התקהלות.

00:04:38:23 00:04:34:05
ואז נולדתי והוא קרא לי "דמסצ'או",
שפירושו- תאחד בן כולם.

00:04:43:17 00:04:39:13
זכור לי שאבי היה גאה ואמר
תמיד, אני האבא של דמסצ'או.

00:04:46:07 00:04:44:02
גם אני הייתי גאה שהוא אבי
וגאה מאוד בשם שהוענק לי.

00:04:48:24 00:04:46:07
אבי קיבלה השראה לשם
שלי מהתמונה הזאת.

00:04:52:18 00:04:49:12
ואז אבי אמר, בטח שאתן לכם שמות
עם משמעות, גם לכלבים נותנים שמות.

00:05:00:06 00:04:53:05
אבי עשה אזכרה להוריו מדי שנה,
חיתן אותנו זה אחר זה כדת וכדין.

00:05:08:13 00:05:00:06
סייע לנו בסוסים, חמורים
ופרות כדי שנתפרנס בכבוד.

00:05:11:23 00:05:08:16
אבי סייע לנו בכל דבר שרצינו,
הוא היה אבא טוב.

00:05:14:01 00:05:12:00
כמה אחים ואחיות יש לך?

00:05:18:19 00:05:14:23
ראשית, לאמי יש בן חורג אחד
וגם לאבי יש בן חורג.

00:05:22:16 00:05:18:19
הוא חי בסודן פעם, כיום עזרתי
לו כלכלית והוא חי בגונדר.

00:05:27:03 00:05:22:16
יש לי 3 אחיות משני הצדדים,
הייתי לי אחות נוספת, אך היא נפטרה.

00:05:29:06 00:05:27:13

אחת מאחיותיי
לא עלתה עדיין ארצה.

00:05:33:00 00:05:30:00
שתי האחיות הנוספות גרות בארץ,
אחת בפתח תקווה והשנייה בחיפה.

00:05:36:16 00:05:34:02
מה היה העיסוק
של הורייך באתיופיה?

00:05:41:20 00:05:37:03
אבי היה נפח מקצועי
ואמי הייתה עקרת בית.

00:05:49:00 00:05:42:02
אמי הייתה עקרת בית וטיפלה
בעיקר בעבודות הבית.

00:05:55:18 00:05:49:00
היא עשתה את עבודות הבית וניהלה
את עוזרות הבית שימלאו את תפקידן.

00:06:00:06 00:05:56:00
אבי היה מארח אורחים כיד המלך,
הוא לא אהב שהיה מחסור.

00:06:05:10 00:06:00:06
גם אנחנו, הילדים, עזרנו
בעבודות השוטפות של הבית.

00:06:07:21 00:06:05:10
ככה היו הדברים...

00:06:17:04 00:06:08:10
במה סייעת להוריך כשהיית קטן?
כוונתי לגיל שידעת מה אתה עושה.

00:06:18:24 00:06:17:07
התחלתי בעבודות
שמירת הצאן והפרות.

00:06:20:04 00:06:19:02
באיזה גיל זה היה?

00:06:28:14 00:06:20:15
הייתי בערך בן 8,
בגיל זה ידעתי מה אני עושה.

00:06:33:17 00:06:28:22

הייתי די בוגר בגיל הזה.
אפילו זכור לי מתי הפסקתי לינוק.

00:06:40:04 00:06:33:23
אחרי שילדה אותי, אמי הפכה לעקרה,
לאחר 12 שנים, ילדה את שתי אחיותיי.

00:06:44:19 00:06:40:04
כשהגעתי לגיל 8, אמרו לי,
תעזור במשק ותשמור על הפרות.

00:06:46:06 00:06:44:19
עברה תקופת מה
ששמרתי על הפרות.

00:06:53:06 00:06:46:17
ואז אבי אמר, בואו ילדתי אני
רוצה ללמד אתכם את מקצוע הנפחות.

00:06:55:06 00:06:53:08
לאט לאט למדנו והתחלנו
לעשות אלמנטים מברזל.

00:06:56:22 00:06:55:10
עזרתי בכל מטלה שיש.

00:07:00:21 00:06:57:10
פעם שמרתי על הפרות, פעם עבדתי
בשדה ופעם עשיתי עבודות נפחות.

00:07:06:14 00:07:00:24
תאר לי איך נראה הכפר שבו נולדת?
מזיכרון, איך היה נראה הכפר?

00:07:10:09 00:07:06:16
האם היו עצים רבים?
זה היה דמוי ג'ונגל?

00:07:13:05 00:07:10:11
היו נחלים בסביבה?
- היו נחלים בסביבה.

00:07:17:17 00:07:13:07
הקרקע הייתה פורייה
המקום היה מאוד יפה.

00:07:25:02 00:07:17:20
למקום "אטווגדבתי" יש
שם נוסף, וויין-בטצ'.

00:07:29:15 00:07:25:14

קראו לו כך כי הקרקע הייתה פורייה,
צמחו ממנה כל הגידולים שבהם חפצנו.

00:07:33:22 00:07:30:08

לא היה גידול שלא צמח על האדמה הזו.
התוצרת החקלאית הייתה באיכות טובה.

00:07:38:15 00:07:35:04

התושבים היו מאוד נעימים,
עזרנו אחד לשני.

00:07:41:24 00:07:38:17

האזור היה מלא
בעצי פרי מגוונים.

00:07:44:07 00:07:42:01

העצים להסקה ומדורה היו טובים,
אני מתגעגע לעצים שגדלו שם.

00:07:48:24 00:07:44:09

מה לעשות שמעריכים משהו רק אחרי
שמאבדים אותו ונשארים זיכרונות.

00:07:54:09 00:07:49:01

כיוון שכל המשפחה המורחבת גרו
בכפר הזה, חיינו חיים נוחים.

00:07:56:02 00:07:54:14

הכפר שבו גרנו היה
מקום מאוד טוב.

00:07:59:04 00:07:56:22

חיו בכפר הזה
הרבה יהודים?

00:08:04:22 00:07:59:15

כמובן, חיו צאצאיה של טוובש קנדה,
צאצאיה של וורקנש גשייה.

00:08:12:09 00:08:05:02

חיו שם צאצאיה של רטה גשייה,
ואנחנו, צאצאיה של טוובש קנדה.

00:08:20:02 00:08:12:11

התפרסנו על שטח מאוד גדול בכפר.
אפשר לומר ששכנינו היו רק יהודים.

00:08:25:04 00:08:20:12

אני זוכר שמר "זימנה" ז"ל

הגיע בשנת 1992 לבקר בכפר.

00:08:27:23 00:08:25:12

הוא הגיע והתרשם מהמקום
ומהאוכלוסייה היהודית בכפר.

00:08:29:14 00:08:28:01

אפילו הוא אמר לאבי,
בוא איתי לארץ ישראל,

00:08:33:13 00:08:29:16

ואבי סירב ואמר, איך אני יכול
לעזוב את המקום היפה הזה.

00:08:36:02 00:08:33:18

זימנה השיב לו: יבוא יום
שתבקש שאעלה לארץ ישראל.

00:08:39:19 00:08:36:04

לאחר זמן מה, הודות למארגני עלייה,
משפחתי עלתה והוריי עלו ונקברו פה.

00:08:42:07 00:08:39:21

הם היו גרים פה בשכונה,
הם היו שכנים שלי.

00:08:48:08 00:08:42:16

לפני שבוע הייתה אזכרה לאבי,
7 שנים ליום מותו, ז"ל.

00:08:50:02 00:08:48:22

אמי נפטרה לפני 9 שנים.

00:08:53:08 00:08:50:12

היה בכפר הזה ביה"ס?

00:08:57:16 00:08:53:11

הוקם ביה"ס בכפר
לאחר עליית שלטון "דרג".

00:09:01:12 00:08:57:21

"דרג" החליט שכל אדם חייב לדעת
קרוא וכתוב והקים ביה"ס עד כיתה ו'.

00:09:07:12 00:09:01:15

הייתי הקב"ט של הכפר והקמתי יחד
עם פעילים, ביה"ס יסודי עד כיתה ו'.

00:09:10:20 00:09:07:17

לאחר שעזרתי להקים את ביה"ס, רשמתי

את ביתי לביה"ס, כיום היא בכיתה י'.

00:09:15:19 00:09:10:21
כשהייתה בכיתה ב', אחיה הגדול
נפטר בעקבות הכשה של נחש.

00:09:18:20 00:09:15:24
כשהוא נפטר, עזבתי את הכפר
למקום שנקרא "סרקוב".

00:09:20:13 00:09:18:22
וכך בעצם ילדיי לא
זכו ללמוד בביה"ס.

00:09:26:02 00:09:20:17
בביה"ס הזה למדו כל מיני אנשים.
גם יהודים נוספים שהיום פה בארץ.

00:09:27:11 00:09:26:02
עלו ארצה גם בני דודיי ודודותיי.

00:09:29:21 00:09:27:20
עבדתי מאוד קשה להקים
את ביה"ס הזה בכפר.

00:09:32:14 00:09:30:02
ובכן ביה"ס הזה
עדיין קיים שם.

00:09:36:08 00:09:33:01
ביה"ס הוקם ע"י ארגון "אורט" או
שהממשלה האתיופית הקימה אותו?

00:09:43:23 00:09:36:10
הממשלה בהתחלה הקימה בתור ספרייה
לימודית ולאט לאט הפכה לביה"ס.

00:09:47:14 00:09:44:11
בתקופה זו כל אחד היה צריך לדעת
לימודי בסיס, הכוונה לקרוא וכתוב.

00:09:52:08 00:09:47:18
ואני הייתי אחד מפעילי הכפר,
לכן בחרו בי להיות מנהל בביה"ס.

00:09:58:10 00:09:52:10
הייתי בדירקטוריון של ביה"ס,
לא לימדתי או עסקתי שם בהוראה.

00:10:00:07 00:09:58:23

בשל האירוע עם בני,
עזבתי את הכפר.

00:10:04:18 00:10:00:13
אבל המון מקרובי למדו שם,
וכיום כמעט כולם עלו לארץ.

00:10:07:13 00:10:05:04
אז בסביבת הכפר היו בתי ספר?
- כן, היו בתי ספר.

00:10:16:10 00:10:08:02
גם איפה שגרתי במרחק הליכה
של 2-3 שעות היו בתי ספר.

00:10:18:18 00:10:16:13
הרבה מקרובי משפחתי
הלכו ללמוד שם.

00:10:22:13 00:10:19:10
כשנולדת מי כיהן בשלטון?

00:10:32:18 00:10:23:19
ובכן בתקופה הזו...
מי ששלט היה איש בשם "דסטה",

00:10:43:24 00:10:32:22
הוא שלט בכל המחוז, שמו דסטה שווש,
אני נולדתי כשהוא ירד מהשלטון.

00:10:45:23 00:10:44:01
שמו היה דסטה שווש.
- כוונתי, מי שלט בכל אתיופיה?

00:10:49:08 00:10:46:00
מה?
- מי שלט בכל מדינת אתיופיה?

00:10:52:05 00:10:49:09
מי ששלט היה הקיסר "היילה סלאסי".
- אה, זה היה הקיסר היילה סלאסי.

00:10:55:07 00:10:52:07
נולדת בתקופתו של "היילה סלאסי"
- כן, נולדתי בתקופתו.

00:11:07:09 00:10:58:12
באיזה גיל עזבת את הכפר עם משפחתך?
היית מבוגר או ש...?

00:11:10:07 00:11:07:16

ובכן הייתי אדם בוגר,
עזבתי את הכפר בשנת 79,

00:11:13:20 00:11:10:12

לאחר שהבאתי לעולם 4 ילדים.
- אה, היית אדם מבוגר

00:11:16:16 00:11:14:01

איך נראה המקום החדש?
- זה היה מקום יפה.

00:11:19:11 00:11:16:21

היה מקום מאוד חם, התושבים
שחיו בכפר היו אנשים טובים,

00:11:21:11 00:11:19:17

הקימו את הכפר הזה יהודים

00:11:25:17 00:11:21:19

בכפר הזה חי אחיה הגדול של אשתי.
חיינו בשכנות מאוד קרובה.

00:11:32:16 00:11:26:02

חיינו שם 5 שנים וזו הייתה תקופה
מאוד טובה, לא שם חוויתי קושי שם.

00:11:45:03 00:11:33:04

לאחר מכן, קרובינו הגיעו מ"קווארה"
כדי לרשום אותנו לעלייה לארץ ישראל.

00:11:49:14 00:11:45:05

הם הגיעו לעיר גונדר ונתנו
את הרשימה של כל היהודים באזור.

00:11:52:13 00:11:49:15

לאחר ההרשמה, הקייסים והמנהיגים באו
ואמרו, תתארגנו, עולים לארץ ישראל.

00:11:59:00 00:11:52:18

אמרנו "בטח" והצטרפנו לאחינו.
לאחר זמן מה עלינו לארץ ישראל.

00:12:06:16 00:11:59:03

אני רוצה להודות ל- "קייס"
"טייה ריינה" ז"ל, דוד של אשתי.

00:12:10:22 00:12:06:22

האמת היא שאנחנו פה בישראל
בזכות עזרתם הגדולה.

00:12:19:09 00:12:10:22
האמת שלא היה לנו מחסור בכסף,
עד שעלינו, לא היה חסר לנו כלום.

00:12:27:10 00:12:20:05
איך היה לגור בכפר עם הנוצרים
או החיים לצד כאלה שאינם יהודים?

00:12:28:13 00:12:27:12
...כן.
איך היו היחסים איתם?

00:12:32:24 00:12:28:19
כפי שאמרתי קודם, השכנות
עם הנוצרים היא שכנות רחוקה.

00:12:39:20 00:12:32:24
גרנו באותו הכפר, אך במרחק רב,
אבל אף אחד לא הרע והפריע לנו.

00:12:52:03 00:12:42:23
בשנת 1963 היה מקרה
נקודתי עם כמה נוצרים.

00:13:04:23 00:12:52:09
הם אמרו לנשותינו, למה הן
משתמשות בעפר שלהם לכלי חרס.

00:13:06:19 00:13:05:00
כשהנוצרים לא הפסיקו
להטריד את הנשים,

00:13:29:04 00:13:07:15
מר "אטללה ברוך", מפעילי הכפר,
הגיש תביעה נגדם בביהמ"ש בג"ץ.

00:13:39:18 00:13:29:13
פסקו לטובתנו והוחלט שנמשיך
לעשות כרצוננו באדמה שבכפרנו.

00:13:46:06 00:13:39:18
ומר היילו אמר: תראו שהמוצרים
של החמר שלנו עוד יימכרו בשוק.

00:13:58:00 00:13:47:21
בשנת 66, השלטון הקודם ירד והשלטון
החדש קבע שהאדמה שייכת לחקלאים.

00:14:01:24 00:13:58:04

עכשיו היו לנו זכויות בקרקעות
הקרובות, הקמנו מועצה ובחרנו נציג.

00:14:12:00 00:14:02:21
השליטה והניהול של העיר
נוהל ע"י נציג שאנחנו בחרנו.

00:14:18:16 00:14:13:04
לאחר מכן חיינו חיים רגועים
ושלווים תקופה רבה.

00:14:21:02 00:14:18:24
באיזה גיל נישאת?

00:14:27:24 00:14:21:15
התחתנתי בשנת 62.
- בן כמה היית אז?

00:14:32:22 00:14:28:05
הייתי בן 19.
- בן 19?

00:14:35:08 00:14:33:19
אשתי הנוכחית
אינה האישה הראשונה שלי.

00:14:40:08 00:14:36:05
היית לי אחרת, התגרשנו לאחר שנולדה
בת. כיום היא מתגוררת במזכרת בתיה.

00:14:45:09 00:14:41:00
לאחר מכן נישאתי
לאשתי הנוכחית בשנת 68,

00:14:53:19 00:14:46:02
הבאנו לעולם 10 ילדים, מתו 3,
ברו ה' 7 מהם עדיין בחיים.

00:15:04:23 00:14:54:22
היום יש לי 8 ילדים
ו- 12 נכדים. ברוך ה'.

00:15:14:08 00:15:05:18
נדבר על עבודתך כנפח ברזל, זה היה
במקביל לעבודתך כרועה צאן ובקר?

00:15:18:23 00:15:15:00
באיזה גיל התחלת לעבוד כנפח?

00:15:21:19 00:15:19:00

בגיל 15 התחלתי
לעזור לאבי כנפח.

00:15:24:24 00:15:21:22
היה כלי בשם מפוח שאיתו הבערתי
את האש וריתכתי את הברזל.

00:15:26:17 00:15:25:05
מה זה המפוח הזה?

00:15:34:16 00:15:27:01
זה מפוח שמבעיר את האש כדי
שהברזל ירותך ויהיה גמיש.

00:15:43:05 00:15:34:18
כשאבי עשה הפסקה והלך לשתות קפה,
החלפתי אותו ועשיתי מה שהוא עשה.

00:15:54:22 00:15:43:06
הכנתי אלמנטים שונים ומכרתי אותם
תמורת 10 סנט וקניתי שקית סוכר.

00:15:56:20 00:15:54:22
ב- 50 סנט היה ניתן
לקנות 5 שקיות סוכר.

00:15:58:22 00:15:56:24
מה זה היה?
- שקיקי סוכר.

00:16:02:01 00:15:58:22
סוכר כשאנחנו שמים בתה?
- כן, סוכר בתוך שקיות נייר.

00:16:04:09 00:16:02:01
קרמלתי את הסוכר
ושתיתי אותו בתה.

00:16:12:05 00:16:04:14
התמכרתי לטעם ותמיד קניתי את זה,
זנחתי את עבודתי והלכתי לקנות.

00:16:20:11 00:16:12:07
הרווחתי כסף מהנפחות וחיי השתפרו,
קניתי בגדים חדשים והיה לי מזומן.

00:16:24:24 00:16:20:13
ואז נהייתי רציני
ועבדתי כנפח מקצועי.

00:16:27:11 00:16:25:07
השקעת בעבודת הנפחות.
- כן, חזרתי לעסוק בנפחות.

00:16:33:20 00:16:27:21
אומרים "אין הנחתום מעיד על עיסתו",
אך עשיתי עבודות ברזל טובות מאוד.

00:16:35:16 00:16:34:00
אבי לימד אותי את
העבודה טוב מאוד.

00:16:41:02 00:16:35:19
אבינו היה מאוד חרוץ, לא אהב
אנשים רכרוכיים ולא מסודרים.

00:16:47:04 00:16:42:06
התפרנסתי בכבוד וכלכלתי את משפחתי
וכמובן עזרתי להוריי בכל דבר.

00:16:52:24 00:16:47:21
חייתי חיי חברה טובים בכפר
היו לי חיים מאוד נוחים שם.

00:16:58:16 00:16:53:01
ההתעסקות בנפחות הברזל עזר
לכם איכשהו בחיי היום בכפר?

00:16:59:21 00:16:58:18
כן, בטח שזה עזר.

00:17:08:24 00:16:59:23
היו שלא יכלו לשלם, אז במקום זה
ביקשנו שיעזרו בעבודות המשק החקלאי.

00:17:20:03 00:17:09:23
כשהיה צריך לחרוש את האדמה בתחילת
הקיץ, ביקשנו שיעזרו איך שיוכלו.

00:17:30:16 00:17:20:06
לא הקשינו על היהודים, הם גם קרובי
משפחה שלנו וגם שכנים טובים שלנו.

00:17:35:23 00:17:30:19
גם הם החזירו לנו באותו מטבע,
עזרו לנו בלי שנבקש פעם נוספת.

00:17:38:13 00:17:36:11
הם עשו את עבודות החקלאות הנדרשות.

00:17:45:12 00:17:38:15
אבינו היה איש מאוד טוב, עזר
לאנשי הכפר בכל צורה אפשרית.

00:17:49:06 00:17:45:15
גם אנשי הכפר התייחסו לאבי בכבוד
ועזרו לו בכל דבר שחפץ.

00:17:54:23 00:17:49:09
אז כן, היה מאוד משתלם
לעסוק בעבודת הנפחות.

00:17:59:04 00:17:56:09
קרוב משפחה שלי היה קוצר
ואוסף את התבואה שלנו.

00:18:01:15 00:17:59:08
הוא היה גם שומר
לנו על הפרות וכו'.

00:18:06:21 00:18:01:17
לא רק אנחנו הבנים שלו עבדנו בשדה
ועם הפרות, כולם אהבו לעזור לאבי.

00:18:10:23 00:18:07:07
הוא היה בעל מעמד חברתי גבוה
היה בעל מקצוע מאוד מוערך.

00:18:16:02 00:18:11:08
אבינו היה איש מאוד מיוחד.

00:18:19:14 00:18:16:02
פעם אחת היה איזה רועה צאן
שהועסק על ידי המשפחה שלי,

00:18:24:19 00:18:19:14
והחולצה שלו נקרעה ליד הכתף,
אבי ישר הלך וקנה חולצה חדשה.

00:18:28:21 00:18:25:14
אמר שצריך להקפיד על איך שנראים,
איך שתיראה, ככה כולם יתייחסו אליך.

00:18:37:02 00:18:29:03
כשהיה רואה דבר כזה, הוא העדיף
לקנות לך מאשר לראות את טובתו.

00:18:40:21 00:18:37:05
היכן ביצעתם את עבודות הברזל?
בתוך הבית? בחוץ, איפה?

00:18:42:04 00:18:40:23
בנינו חדר עבודה לצורך זה
ושם ביצענו את העבודות.

00:18:42:16 00:18:42:06
או-קיי.

00:18:55:16 00:18:42:18
בנינו בית ובתוכו עבדנו,
אני, אבי ופועל נוסף.

00:18:57:12 00:18:55:19
איך שמרתם על בטיחות
וזהירות בעבודה?

00:18:59:19 00:18:57:14
הרי לא בכל מקום יכולתם
לבצע את העבודה, נכון?

00:19:00:24 00:18:59:21
היו לנו כל מיני עובדים.

00:19:10:16 00:19:01:02
כוונתי, מכיוון שעבדתם עם אש,
הייתם צריכים להתרחק מהבית, נכון?

00:19:13:09 00:19:10:20
כן, חדר העבודה היה
מרוחק מבית המגורים.

00:19:16:23 00:19:13:20
נזהרנו מאוד כשעבדנו.

00:19:21:02 00:19:17:02
לאחר סיום העבודה, לא עזבנו
את החדר מבלי לוודא שהאש כבתה.

00:19:23:08 00:19:21:06
לא עזבנו את המקום מבלי
לוודא שהאש כבתה.

00:19:26:05 00:19:23:10
חס וחלילה, אם תהיה שרפה,
לא פשוט להשתלט על האש ויהיה אסון.

00:19:27:19 00:19:26:06
לכן נקטנו במשנה זהירות
ורחוק מבתי מגורים.

00:19:29:06 00:19:27:21
הבערתם את האש באמצעות
שבבי עץ או פחם?

00:19:31:24 00:19:29:08
הבערנו את האש
באמצעות פחם עץ,

00:19:37:18 00:19:32:02
כרתנו את העץ ושרפנו אותו
וממנו הכנו פחמי עץ.

00:19:43:09 00:19:40:17
היכן מצאתם את חומר
הגלם - הברזל?

00:19:46:22 00:19:44:00
קנינו את זה
מסוחרים בגונדר.

00:19:55:02 00:19:47:05
קנינו גם מסוחרים מלח שהביאו
מפעם לפעם ברזל שמקורו מסודן.

00:19:56:12 00:19:55:04
לאחר שרכשנו את הברזל מהסוחרים,
עִיבְדָנוּ אותנו ויצרנו ממנו אלמנטים.

00:20:00:10 00:19:56:14
כמה זמן לקח לך ללכת לגונדר,
לרכוש ברזל ולחזור חזרה לכפר?

00:20:05:16 00:20:00:12
לגונדר... הייתי הולך פעם בשנה.
- פעם בשנה? אז לא הלכת הרבה.

00:20:07:21 00:20:05:19
פעם בשנה הבאנו
איתנו סחורה רבה.

00:20:09:17 00:20:08:05
הבאתם בנגלה אחת?
- כן.

00:20:13:17 00:20:09:19
וכשהקולגות שלי הלכו לרכוש
ברזל, אז הם הביאו גם לנו.

00:20:14:18 00:20:13:19
זה היה הדדי, אני התחלקתי

איתם והם התחלקו איתי.

00:20:16:05 00:20:14:21

עזרנו זה לזה.

00:20:18:01 00:20:16:14

כל אחד בתורו סייע לקולגה?
- בדיוק.

00:20:22:10 00:20:19:01

מה היה המרחק עד למקום שאליו
הייתם הולכים לקנות את הברזל?

00:20:24:07 00:20:22:13

בשבילנו? אפשר להגיד
שזה היה קרוב אלינו.

00:20:28:15 00:20:24:09

לא היה כלי רכב עד לשם, לכן
כדי להגיע לשם נסענו באונייה.

00:20:31:17 00:20:28:19

ובכן, "אתדוגה" קרובה ל"סייברק".
- או-קיי.

00:20:36:06 00:20:31:21

הגענו לעיר, קנינו כרטיסים
וישנו לילה אחד ב"גורגורה".

00:20:38:24 00:20:36:08

"גורגורה"...?
- "גורגורה", זה ליד גונדר.

00:20:42:01 00:20:39:02

או-קיי.
- ומשם הייתה תחבורה לגונדר.

00:20:43:20 00:20:42:04

בכמה זמן נסיעה מדובר?

00:20:46:13 00:20:43:21

לגונדר?
- מהרגע שיצאתם באונייה ועד שהגעתם?

00:20:56:12 00:20:46:15

לא מיהרנו כל כך, עשינו הפסקת
צהריים באמצע ולנו ב"גורגורה".

00:20:59:00 00:20:56:16

למחרת קמנו ונסענו והגענו לשם

בערך בשעה 15:00 בצהריים.

00:21:00:01 00:20:59:02

וככה הגעתם למקום.

- כן.

00:21:05:04 00:21:00:08

אם לא הייתם עושים עצירות מרובות,
הייתם מגיעים תוך יום נסיעה?

00:21:07:05 00:21:05:06

ובכן, הלכנו לשם

בלי לחץ של זמן.

00:21:08:15 00:21:07:09

כל המסע הזה

לפעמים לקח שבוע.

00:21:15:03 00:21:08:17

סידרנו את הברזל שקנינו והובלנו
למקום בטוח, לפעמים לקח שבועיים.

00:21:21:08 00:21:16:02

כדי להוביל את הברזל שקניתם
השתמשתם בבהמות משא? סוס, חמור?

00:21:25:06 00:21:21:10

כן, בוודאי, כדי להוביל

את הברזל השתמשנו בחמור.

00:21:37:21 00:21:25:08

לאחר שסידרנו כמו שצריך את הברזל,
העמסנו על החמור ופתחנו בצעידה.

00:21:40:05 00:21:37:23

השתמשנו בחמור כיוון שלא היה

כלי תחבורה שנוסע לכפר שלנו.

00:21:42:00 00:21:40:07

כשהגענו לכפר...

- כשירדתם מהאוניה...

00:21:46:00 00:21:42:03

כן, לאחר שירדנו, העמסנו את הברזל
על החמורים וצעדנו לכיוון הכפר.

00:21:47:12 00:21:46:03

היו פעמים שהשתמשנו גם בפרד.

00:21:54:02 00:21:47:15

כשבאתם לקנות ברזל מהסוחרים, לאיזה ספק ניגשתם בשביל הסחורה הטובה?

00:21:58:22 00:21:54:05

היו סוחרים שהחזיקו בברזל טוב, ברזל שפורק ממכונות איכותיות.

00:22:04:13 00:21:59:01

היו חכמים ששמרו את הברזל שהושאר ע"י האיטלקים כששלטו על אתיופיה.

00:22:06:10 00:22:04:15

רוב הזמן הלכנו לסוחרים האלה.

00:22:10:11 00:22:06:14

הם גם שמרו לנו חלק מהמלאי עד שהגענו ורכשנו מהם.

00:22:13:04 00:22:10:13

אך נעשה תהליך המכירה? המחיר נקבע לפי קילו או אחרת?

00:22:15:08 00:22:13:06

לא, זה לא היה נמכר לפי קילו הצענו מחיר לפי מראה הברזל.

00:22:17:06 00:22:15:10

הערכנו את זה במחיר X ומציעים הצעה. - אז בעצם הערכתם את המחיר שלו.

00:22:21:16 00:22:17:10

זרקנו מחיר מסוים והתמקחנו עד שהיינו סוגרים את העסקה.

00:22:24:06 00:22:21:18

באותה התקופה כך קנינו, לא היה אז שימוש בקילו.

00:22:26:10 00:22:24:08

המחיר לא נקבע לפי שיטת מחיר לקילו, אלא ע"י הערכה בעין כמה שווה הברזל.

00:22:30:00 00:22:26:13

עשינו בעצם דוח רווח והפסד מהיר, האם נרוויח לאחר הקניה.

00:22:32:19 00:22:30:02

לאחר חישוב מהיר האם זה כדאי, זרקנו מחיר והתמקחנו עם הסוחר.

00:22:35:24 00:22:32:22

באיזה סוג ברזל מדובר?
מהיכן הברזל מגיע?

00:22:36:03 00:22:36:03

את הברזל פירקו ממכונות.

00:22:38:20 00:22:36:03

רוב הברזלים הגיעו מפירוק גרוטאות?
- כן, הוא הגיע מפירוק רכבים.

00:22:42:01 00:22:38:22

היו מפרקים את השלד
של הרכב ומכרים לנו.

00:22:49:20 00:22:42:03

היו גם מוכרים את החלק הארוך
שמחבר בין הגלגלים (סרן).

00:22:54:01 00:22:49:22

קנינו מהם כל מיני חלקים והיה
אפשר ליצור מזה הרבה אלמנטים.

00:23:04:14 00:22:58:08

כשהלכתם לרכוש את הברזל
הלכתם ביחד או לחוד?

00:23:06:18 00:23:04:23

לא הייתה שום בעיה שנלך לבד,
ממילא היינו נפגשים.

00:23:11:11 00:23:06:18

כיוון שזה היה מקום מסחרי,
היינו פוגשים זה את זה.

00:23:14:07 00:23:11:11

הכרנו שם כל מיני בעלי מקצוע,
פגשנו שם קרובי משפחה.

00:23:16:23 00:23:14:07

הגיע לשם גם קרובי משפחה
שחיו ב-"קונזלה" שבגוג'ם.

00:23:19:10 00:23:16:23

הגיעו לשם גם תושבי הכפר
שממנו אני מגיע.

00:23:21:22 00:23:19:10

נפגשנו שם במרכז המסחרי.

00:23:30:24 00:23:22:03
לרוב קניתי ברזל מהסוחר "זלקה
היילה", שהיום גר בבאר יעקב.

00:23:35:20 00:23:31:02
אילו מין אנשים היו סוחרי הברזל?
- לא יודע את שמות כל הסוחרים.

00:23:42:06 00:23:35:22
כוונתי, האם רגילים, האם מוסלמים?
- כן, מדובר בסוחרים.

00:23:46:19 00:23:42:10
לא יודע להגיד את דתם.
הם היו סוחרים.

00:23:51:12 00:23:46:21
קנינו מהם ברזל ולא
גלשנו לדברים אחרים.

00:23:55:01 00:23:51:17
בכמה בערך קניתם את הברזל?
כמה עלתה לך ערימה של ברזל?

00:23:57:13 00:23:55:04
זו הייתה תקופה
שהכול היה יקר.

00:24:03:22 00:23:57:17
לדוגמא, מוט ברזל
עלה בערך 7-8 "בר".

00:24:06:00 00:24:03:24
פריט אחד עלה ככה?
- כן, פריט אחד.

00:24:07:16 00:24:06:02
המחיר מתייחס למוט ברזל ארוך.
זה היה ארוך וכבד.

00:24:09:09 00:24:07:18
מהמוט הארוך הזה
כמה אלמנטים יצרת?

00:24:13:18 00:24:09:11
יצרתי הרבה אלמנטים והרווחתי
מזה משהו כמו 40-50 "בר".

00:24:16:05 00:24:13:20
הרווח הוא לאחר שיצרת מזה אלמנטים?

- כן, לאחר יצירת האלמנטים.

00:24:16:06 00:24:16:06

כמה פריטים יצרת
מהמוט הארוך הזה?

00:24:29:02 00:24:16:06

יצרתי מזה מוט, כידון מברזל
כלי חרישה וכלי נשק

00:24:36:02 00:24:29:05

או-קיי, הגעתם למרכז המסחרי,
תאר לי איך נראה אזור המסחר?

00:24:41:19 00:24:36:04

הברזלים היו מונחים במחסנים.
- אזור המכירה התבצע במחסן?

00:24:45:00 00:24:42:02

זה לא היה כמו בשוק?

- לא, זה לא כמו בשוק.

00:24:51:09 00:24:45:06

הברזלים היו מונחים בתוך מחסנים
ואנחנו היינו ניגשים וקונים.

00:24:58:03 00:24:51:11

לכל סוחר היה המחסן שלו

והיה להם מלאי ברזל גדול.

00:25:02:21 00:24:58:05

פעם הייתה תקופה שזה היה זול.
לאחר מכן, לאט לאט, המחירים עלו.

00:25:05:19 00:25:02:23

כשהמלאי התחיל להיגמר להם,
הם התחילו לעלות את המחירים.

00:25:11:07 00:25:05:21

בעקבות עליית המחירים, גם אנחנו
העלינו את המחירים של מה שיצרנו.

00:25:17:03 00:25:11:09

אם קודם מכרנו פריט בחצי "בר",
העלנו את המחיר ל"בר" אחד.

00:25:18:22 00:25:17:05

העליתם את מחיר המוצר הסופי?
- כן, את מחיר המוצר הסופי.

00:25:21:19 00:25:18:24
הסוחרים העלו את המחיר, אז גם אנחנו
העלינו את המחיר של הפריט שמכרנו.

00:25:23:16 00:25:21:21
ככה היו הדברים.

00:25:26:19 00:25:24:01
התמקחתם עם הסוחרים על המחירים?
- כן, בוודאי שהתמקחנו.

00:25:29:17 00:25:26:21
איך זה היה, תשתף אותנו.
- איך היינו מתמקחים?

00:25:32:04 00:25:29:19
אמרתי, בחייך, תוריד לי במחיר,
הסכום הזה יספיק לך.

00:25:33:05 00:25:32:06
הוא היה נוקב
בסכום מסוים.

00:25:36:23 00:25:33:11
הייתי עונה, יש המון הוצאות, צריך
להוביל בכלי תחבורה וחמור וכו'.

00:25:41:11 00:25:37:00
ואז הוא היה עונה, טוב, הבנתי.
אני אעשה לך הנחה של 2 "בר".

00:25:44:06 00:25:41:13
וככה היינו מגיעים לעמק השווה.

00:25:55:07 00:25:47:10
התמקחתם רק כשרכשת ברזל
או שהתמקחת גם כשהלכת לשוק?

00:25:57:23 00:25:55:20
מתמקחים על הכול ועם כל סוחר.

00:26:01:05 00:25:58:14
נהגנו להתמקח על הכול, אפילו
כשקנינו רובה נהגנו להתווכח.

00:26:03:15 00:26:02:04
ככה זה בתרבות האתיופית.

00:26:06:15 00:26:05:01
זה לא כמו פה בארץ, שיש

מחירים ואין וויכוח על זה.

00:26:08:03 00:26:06:16

לא היינו אומרים, זה המחיר
שרשום, ומסכימים לקנות את זה.

00:26:09:06 00:26:08:05

לא היה דבר כזה.

- לא היה.

00:26:11:13 00:26:09:13

התמקחנו על הכול.

- התמקחתם...

00:26:22:00 00:26:12:12

אביך לימד אותך

איך מתמקחים?

00:26:26:09 00:26:22:04

בוודאי, היה אומר, השתמשו בכסף

בתבונה ואל תקנו בלי להתמקח.

00:26:29:06 00:26:26:10

הוא היה אומר: תקנו עם הכסף שלכם

מוצרים ודברים באיכות טובה.

00:26:33:00 00:26:29:08

הוא היה אומר: כשקונים משהו,

תתמקחו כהוגן ותקנו מוצר טוב.

00:26:36:16 00:26:33:02

הוא חנך אותנו לא רק איך להתמקח,

אמר, כשאתם רואים אדם, תאמרו שלום.

00:26:43:12 00:26:36:17

תכבדו את האדם שעומד מולכם ואם

הוא איש מבוגר מכם, תציעו עזרה.

00:26:47:07 00:26:43:14

האמת שהוא היה אבא מאוד טוב,

הוא השריש בנו רק דברים טובים.

00:26:53:06 00:26:47:09

מה סוד המיקוח? כשהוא זרק מחיר

שלא מתאים לי, פשוט לקום וללכת?

00:26:55:19 00:26:53:10

או שעליי להישאר

ולהתווכח עמו?

00:26:56:21 00:26:55:21
כוונתי היא, האם יש איזו דרך
פעולה מתוככמת לניהול הרכישה?

00:27:00:00 00:26:56:22
אחרי שסיימת להתמקח איתו?

00:27:02:21 00:27:00:02
יש פתגם: "כל מה שהשוק יכול להציע
לך, אפילו אחיך לא יכול לתת לך".

00:27:08:13 00:27:03:14
כלומר: אם אני לא אקנה ממך,
אז אלך למתחרה שלך ואקנה ממנו.

00:27:10:20 00:27:08:17
בחנות הבאה אולי אשיג
הנחה של 1-2 "בר".

00:27:15:06 00:27:11:03
מכאן: "כל מה שהשוק יכול להציע
לך, אפילו אחיך לא יכול לתת לך".

00:27:17:23 00:27:15:07
כיוון שאנחנו יודעים זאת,
אנחנו מתמקחים כהוגן.

00:27:24:05 00:27:17:24
כשאתה מציע למכירה את הפרטים
שיצרת, איך אתה מתמחר אותם?

00:27:32:08 00:27:24:07
האם אתה כולל את שעות העבודה,
חומר גלם, מה היית כולל בתמחור?

00:27:40:19 00:27:32:09
הייתי מחשב את ההוצאות והזמן שלקח
והרווח שאני רוצה להשיג מהמוצר.

00:27:44:00 00:27:40:21
הייתי לוקח בחשבון את הזמן שלקח לי
להביא את חומר הגלם ולייצר אותו.

00:27:50:18 00:27:44:01
היה לנו אוכל מהתוצרת שלנו,
אז לא היה לנו מחסור במזומנים.

00:27:56:13 00:27:50:20
תמיד הייתה לנו קופת חיסכון,
שקנינו חמורים וכו' ונשאר עודף.

00:28:01:06 00:27:56:15

תמיד חסכנו כסף כדי לממן
את הרכישה של הברזל.

00:28:03:24 00:28:01:07

מהעודף שנשאר, השתמשנו בכסף
ואפשרנו לעצמנו חיי מותרות.

00:28:09:06 00:28:04:02

לא עשינו חשבון יותר מדי,
חיינו ברמת חיים גבוהה.

00:28:14:18 00:28:10:04

כשהלכת לגונדר לרכוש את הברזל,
קנית גם דברים נוספים?

00:28:17:15 00:28:14:20

כוונתי היא שהגעת לעיר מרכזית,
האם היו דברים נוספים שקנית שם?

00:28:25:15 00:28:17:16

ובכן, קניתי בגדים חדשים לי
ולמשפחתי. קנינו בגדים איכותיים.

00:28:31:00 00:28:25:18

מעבר לזה, לא קנינו דברים כבדים
כיוון שלהוביל את זה היה לא פשוט.

00:28:34:07 00:28:31:02

מי שעסק ברכישה של פריטים ומוצרים
אחרים היו סוחרים שעסקו בכך בשגרה.

00:28:38:02 00:28:34:09

רק קנינו בגדים חדשים
ולא מעבר לזה.

00:28:39:19 00:28:38:04

בסביבת הכפר שהייתם גרים
היו שווקים, חנויות?

00:28:43:05 00:28:39:21

בוודאי, היו המון שווקים.
היו גם המון חנויות.

00:28:50:04 00:28:44:13

אמרת שכשהלכתם לגונדר השתמשתם
באונייה ולאחר מכן בכלי תחבורה,

00:28:52:16 00:28:50:09

כך היה גם כשחזרתם?

00:28:56:10 00:28:52:18

בזמן הזה היכן המתינו
החמורים והסוסים?

00:29:02:07 00:28:56:12

היה מקום ייעודי לשמירה על הבהמות.
נשארו שם ובחזור העמסנו וצעדנו.

00:29:04:23 00:29:02:11

לשמירה על הבהמות
שילמנו X כסף.

00:29:09:24 00:29:05:04

כשחזרנו, שילמנו את הכסף, שחררנו
את הבהמות, העמסנו וצעדנו לכפר.

00:29:11:13 00:29:10:01

היה מקום שהות לבהמות.

00:29:12:15 00:29:12:00

נכה היו הדברים.

00:29:16:13 00:29:12:20

רוב הזמן האנשים שטו באונייה?
- כן, שטנו לגונדר באונייה.

00:29:19:07 00:29:16:18

יש גם אפשרות ללכת
את כל המסע הזה ברגל.

00:29:22:17 00:29:19:09

ובכן המסע ברגל היה ארוך ומפרך.
היה קצת בעייתי ללכת הכול ברגל.

00:29:24:19 00:29:22:20

רוב האנשים שטו
והגיעו ליעדם.

00:29:29:23 00:29:24:23

לעיתים רחוקות העמיסו את החמור
והלכו דרך "דלגצ'אייט" לגונדר.

00:29:33:09 00:29:30:01

מדובר בסוחרים שהובילו
"טף" ושעורה.

00:29:36:19 00:29:33:11

תנאי הדרך היו אז מאוד קשים.

היום הכול השתכלל ונוסעים ברכב.

00:29:38:22 00:29:36:20

היום מספרים שהכפר שלנו
השתכלל ונהיה מאוד יפה.

00:29:42:14 00:29:39:00

מה איתך, מה הובלת
מהכפר אל העיר?

00:29:52:02 00:29:43:02

הובלתי ומכרתי בעיר "טף",
שומשום שחור וכל מיני תבלינים.

00:29:54:22 00:29:52:05

למי מכרתם?
לקהל הרחב או לסוחרים?

00:29:57:18 00:29:55:00

מכרנו לסוחרים.
- לסוחרים...

00:30:00:07 00:29:57:19

מכרנו לסוחרים שנמצאים
בשוק "צ'והיט", לפני גונדר,

00:30:03:21 00:30:00:10

במרכז "גורגורה",
לא הובלנו את הסחורה עד גונדר.

00:30:08:03 00:30:03:24

ההגעה לשם לא הייתה ממש קשה.
הגענו לשם ומכרנו את הסחורה.

00:30:12:23 00:30:08:06

מכרנו גם לסוחרים שונים
במקום שנקרא "קונזלה".

00:30:15:10 00:30:13:21

השוק הספציפי הזה,
ב"קונזלה", היה קרוב לכפרנו.

00:30:18:00 00:30:15:12

יש מקרה שקרה לי
שבחיים לא אשכח.

00:30:23:01 00:30:19:09

העמסנו את הברזל על האוניה
ושטנו מ-"גורגורה" ל"דלגה",

00:30:27:17 00:30:23:03
לפתע הנהר עלה על גדותיו,
מפלס המים עלה מאוד.

00:30:31:16 00:30:27:20
האונייה איבדה שיווי משקל וכמעט
התהפכה, הנוסעים צעקו לעזרה.

00:30:35:16 00:30:32:08
כמה אנשים היו באונייה?

00:30:38:21 00:30:35:22
היינו הרבה
אולי 300-400 אנשים.

00:30:39:05 00:30:38:22
כל כך הרבה נוסעים?

00:30:43:08 00:30:39:07
כן, ותחשבי שיש באונייה
גם כבודה של הנוסעים.

00:30:49:03 00:30:43:10
הגענו למקום מבטחים
ובזמן הזה פחדנו פחד מוות.

00:30:57:09 00:30:49:06
האונייה סטתה מהדרך ובמקום לעגון
ב"דלגה", נסחפה ל"בהר - דר".

00:30:58:17 00:30:57:10
לאחר מכן...

00:31:02:21 00:30:58:19
היה קר באותו זמן?
- אלה היו חודשי אביב.

00:31:11:22 00:31:02:24
כשהנהר נרגע, האונייה עשתה
פנייה ועגנה ב"קונזלה".

00:31:16:13 00:31:12:23
לבסוף הגענו בשלום.
חווינו חוויה מסעירה כזאת.

00:31:18:12 00:31:16:15
הנוסעים לא באו
בתלונות, לא צעקו?

00:31:19:19 00:31:18:13

בוודאי שצעקו, היה גם מי שהגיש
תביעה משפטית נגד חברת הספנות.

00:31:23:20 00:31:19:23
אחד מאלה שתבעו נקרא בלאצ'וו,
הוא מאוד רתח על המקרה.

00:31:27:00 00:31:23:22
האיש הזה אמר, מה עשינו
שחווינו את הטלטלה הזאת.

00:31:29:16 00:31:27:03
ובכן חווינו חוויה מאוד
מסעירה באותה התקופה.

00:31:38:23 00:31:29:19
רכשתם את הברזל מספק אחד
או מכל מיני סוחרים?

00:31:45:04 00:31:39:15
רכשנו את הברזלים מכל סוחר אפשרי,
רכשנו מכל מי שהציע את מרכולתו.

00:31:48:06 00:31:45:08
לא היה בינינו הסכם בלעדיות
עם סוחר אחד, רכשנו מכולם.

00:31:51:07 00:31:48:08
היו כל מיני סוגי ברזל?
- כן, ידענו לזהות את ההבדלים.

00:31:56:00 00:31:51:10
ובכן, יש ברזל שהוא קשה
כמו פלדה, יש ברזל רך יותר.

00:31:58:22 00:31:56:01
יש ברזל שלאחר התכתו אינו מתחבר
לברזל אחר ויש ברזל שכן מתחבר.

00:32:00:23 00:31:58:23
זיהינו ובדקנו את סוג הברזל
לפני שרכשנו מהספק.

00:32:04:14 00:32:01:00
הידע נרכש בזכות העבודה
היומיומית עם סוגי הברזל.

00:32:08:09 00:32:05:01
אלו אלמנטים יצרת מברזל?

00:32:18:10 00:32:08:13
יצרתי כלי חרישה, מעדר, סכינים,
כידון, יצרתי הרבה אלמנטים.

00:32:21:04 00:32:18:13
כל מה שהיה אפשר ליצור
מברזל, ידעתי ליצור.

00:32:26:10 00:32:21:06
ידעתי לעשות הכול.
אבי לימד אותי לעשות כל עבודה.

00:32:33:05 00:32:26:14
ידעתי לעשות כלי סריגה לנשים,
ידעתי להכין מגל ועוד דברים.

00:32:38:09 00:32:35:14
רוב הזמן מכרת פריטים מוגמרים?
- כן, מוצרים מוגמרים.

00:32:40:13 00:32:38:11
כן, מכרתי מגוון של מוצרים.

00:32:49:04 00:32:40:15
בחודשי החורף החקלאים היו באים
להשחז את הכלים וזה עיקר עבודתנו.

00:32:52:19 00:32:49:07
השחזנו את הכלים השונים
והחזרנו את זה ללקוח.

00:32:54:24 00:32:52:23
לאחר מכן החקלאי היה
משתמש בכלי המושחז.

00:32:58:02 00:32:55:01
בשכונה שבה גרתם היו בעלי מקצוע
כמוכם שעסקו בנפחות ברזל?

00:32:59:12 00:32:58:03
כן, היו...

00:33:01:19 00:32:59:14
כן, אבל היינו קצת
מרוחקים אחד מהשני.

00:33:04:21 00:33:01:21
אפילו אני, שאבא שלי הכשיר
5 אנשים במקצוע נפחות ברזל,

00:33:05:17 00:33:04:24
להכין אלמנטים של ברזל.

00:33:12:17 00:33:05:22
מלבדנו, הוא הכשיר
גם את האחיינים שלו.

00:33:16:05 00:33:12:23
יש אנשים שמאוד הוקירו לו תודה
שהכשיר אותם לעבוד במקצוע הזה.

00:33:20:10 00:33:16:08
כשעלינו ארצה, הוקרות התודה נפסקו,
אך באתיופיה שיבחו והודו לו על זה.

00:33:24:14 00:33:21:10
רוב הזמן אתה ואביר עבדתם יחד?
- כן, עבדנו ביחד.

00:33:25:21 00:33:24:16
כן, עבדתי הרבה זמן
עם אבא שלי.

00:33:32:23 00:33:25:23
לפעמים הלכנו לעבוד במקומות רחוקים.
לקחנו איתנו כלים מרחקים גדולים.

00:33:35:09 00:33:33:07
מה לקחתם אתכם?
- את הכלים שאיתם יצרנו אלמנטים.

00:33:43:03 00:33:35:11
לקחנו את הכלים ועבדנו במקום אחר
חודש-חודשיים והיינו חוזרים לכפר.

00:33:46:20 00:33:43:11
כשאתה אומר במקום רחוק,
למה כוונתך, לכפר אחר?

00:33:50:07 00:33:46:22
כן, לכפר אחר.
היכן שאין הרבה מתחרים.

00:33:51:24 00:33:50:09
היכן שיש עבודה ואפשר
להתפרנס כמו שצריך.

00:33:54:05 00:33:52:02
רוב הזמן, כשעשינו את זה,
הרווחנו כסף טוב.

00:33:56:06 00:33:54:07

בניתם בית מלאכה

בכפרים האלה?

00:34:00:16 00:33:56:07

הלכנו לכפרים שקרובינו התגוררו שם,

לא הלכנו לכפר שאנחנו לא מכירים.

00:34:03:03 00:34:00:20

אם נלך לסתם כפר, כל מיני

עבריינים יגיעו ויסחטו אותנו.

00:34:07:07 00:34:03:06

הלכנו לקרוב משפחה שהיה חזק בכפר,

לא הלכנו לכל אחד והתחלנו לעבוד.

00:34:12:11 00:34:07:09

אפילו אלה שעסקו ביצירת כלי חרס לא

הלכו לכל כפר ועשו את המוצרים שלהם.

00:34:17:19 00:34:12:19

בעזרת אילו כלים

עשיתם את העבודות?

00:34:21:03 00:34:17:21

הכלים שבהם השתמשנו

הם פטיש גדול, צבט ואזמל.

00:34:30:02 00:34:21:05

היו כלים גדולים וקטנים שהשתמשנו

בהם לפי גודל האלמנט שרצינו ליצור.

00:34:38:01 00:34:31:02

אני מבינה שגם נתת עזרה

ראשונה למי שכאב לו השיניים.

00:34:42:03 00:34:38:19

ממי למדת לתת עזרה ראשונה?

- למדתי את זה מאבא שלי.

00:34:44:13 00:34:43:06

למדתי את זה מאבא שלי.

00:34:55:17 00:34:46:07

אחד הגיע וכאבו לו השיניים, הצצתי

וראיתי שהשן שחור ומתנדנדת.

00:34:58:00 00:34:55:23

הפציינט היה אומר לי,

תעקור לי בבקשה את השן.

00:35:05:21 00:34:58:05

היה לנו מכשיר מיוחד לעקירה ואבי
עקר לו את השן במקצועיות. כך למדתי.

00:35:11:02 00:35:06:01

אבי תמיד נהג לומר לנו, בואו
תצפו במה שאני עושה ותלמדו.

00:35:16:20 00:35:11:09

למדתי מאבי את העבודה ויום אחד
כשהוא צפה בי, ביצעתי את העקירה.

00:35:19:16 00:35:16:23

לאחר מכן הוא אמר לי, בני..
- הוא אמר לך בוא תלמד?

00:35:22:17 00:35:19:18

כן, הוא אמר, אני רוצה
שתנסה לעקור כשאני לידך.

00:35:27:22 00:35:22:19

הצלחתי לעקור מבלי לשבור את השן,
עשיתי את זה על הצד הטוב ביותר.

00:35:31:05 00:35:27:23

לאחר העקירה, האיש הבריא
ולא סבל מכאבים.

00:35:35:07 00:35:31:07

כך נתתי עזרה ראשונה לאנשים
בכפר שרצו לעקור את השיניים.

00:35:37:04 00:35:35:08

לאחר מכן, אבי לימד
אותי דבר נוסף.

00:35:46:08 00:35:37:23

כשתינוקות בני 6-7 חודשים,
צמחו להם ניבים בקדמת הפה.

00:35:52:20 00:35:46:10

וגם עיניהם התמלאו בקורי שינה
כך שלא יכלו לפקוח את העיניים.

00:35:55:06 00:35:52:21

ואז מה שהייתי עושה...
- עינם נעצמה והתמלאה קורי שינה?

00:35:59:11 00:35:55:08
כשזה קורה, אמו של התינוק
הביאה אותו אלינו כדי שנסייע.

00:36:11:04 00:35:59:15
נגעתי בחניכיים שם הניב צפוי לצמוח,
אם הרגשתי, הייתי חותך ומוציא אותו.

00:36:12:06 00:36:11:06
לא לקחתי על זה כסף,
זה היה בהתנדבות מלאה.

00:36:16:23 00:36:12:08
הצלחת להוציא את הניב?
- כן, נסגר מהר, תוך 3 ימים.

00:36:19:03 00:36:17:00
למה הוצאת את הניב, זה לא
תהליך טבעי של צמיחת שיניים?

00:36:22:22 00:36:19:05
קראו לניב "שנקורט תרס", כשהניבים
האלה צמחו, הם הרסו את השיניים האחרות.

00:36:24:14 00:36:23:00
כשעוקרים את הניבים האלה,
צומחות במקום שיניים טובות.

00:36:26:04 00:36:24:16
זה היה הכרחי להוציא אותם?

00:36:28:02 00:36:26:07
כן, אם לא עוקרים בזמן,
זה מחליש את התינוק/ת.

00:36:30:24 00:36:28:03
כך לא היה לו התיאבון
והוא היה מרזה.

00:36:32:05 00:36:31:03
וואו, זה מדהים.

00:36:35:12 00:36:32:07
בארץ כנראה נותנים חיסון כלשהו,
ולכן הניב הזה לא צומח ופוגע.

00:36:37:02 00:36:35:14
אבל באתיופיה היה הכרחי
לעקור את הניבים האלה.

00:36:38:17 00:36:37:03
היו כל מיני קשיים כאלה ואחרים.
וכך התנדבתי במתן עזרה לאנשים.

00:36:40:11 00:36:38:18
אמרת שבגיל 6-7 חודשים
מתחילים לצמוח הניבים?

00:36:42:08 00:36:40:13
כן, זה קרה כשהיו
בגיל 6-7 חודשים.

00:36:48:15 00:36:42:12
אבל הניבים לא נחוצים לתינוק.
- לא, הם לא נחוצים לתינוק.

00:36:51:03 00:36:48:19
קראו לניבים האלה "שנקורט".

00:36:52:07 00:36:51:04
קראו לזה "שנקורט"
- קראו לזה "שנקורט".

00:36:57:06 00:36:52:13
הייתי בא וחותר במקצועיות
ועוקר את הניב.

00:36:59:23 00:36:57:10
יכולת לגעת ולהרגיש
את הניב עצמו.

00:37:05:07 00:37:00:01
הייתי בא ועוקר את זה צ'יק צ'אק,
ואז התינוק חוזר להיות בריא.

00:37:10:19 00:37:05:08
מה הייתה המומחיות שלך?
כשבא פציינט, מה היית שואל אותו?

00:37:12:01 00:37:10:21
איך טיפלת באותו תינוק?

00:37:15:20 00:37:12:02
הייתי שואל מה קרה לו,
אילו תסמינים הילד מראה?

00:37:17:10 00:37:15:22
הם היו מספרים לי ומראים
שעיניו מכוסות בקורי שינה,

00:37:25:15 00:37:17:14
לאחר שיחה קצרה, בדקתי את התינוק
ומיששתי את החניכיים כדי לבדוק.

00:37:29:04 00:37:25:17
בעקירה, התינוקות בקושי
בכו, כי עכשיו הוקל להם.

00:37:32:05 00:37:29:12
הניבים גרמו לתינוק אי נוחות.
- ועכשיו הוקל לו.

00:37:37:06 00:37:32:08
אם היו משאירים את הניבים, זה היה
גורם אי נוחות וגם לא היה עוזר לו.

00:37:44:05 00:37:37:08
אם הייתי עסוק, מייד עזבתי
הכול ועזרתי לאם ולתינוק.

00:37:47:10 00:37:44:07
עקרתי את הניבים במהירות
ומעולם לא לקחתי אגורה.

00:37:50:09 00:37:47:12
כשהוצאתי את הניבים לתינוקות,
מעולם לא לקחתי אגורה לכיסי.

00:37:52:03 00:37:50:11
אשתי תעיד על כך.

00:37:54:20 00:37:52:06
הציעו לי כסף על עבודתי,
אך תמיד סירבתי לקבל.

00:37:56:16 00:37:54:21
מהרגל, האנשים הגיעו אליי עם
התינוקות שלהם לביתי פה בארץ.

00:38:06:22 00:37:56:19
אך סירבתי לטפל בהם, אמרתי,
זו ארץ מפותחת, לכו לביה"ח.

00:38:11:07 00:38:07:00
ככה היו הדברים.
ככה עזרתי לתושבי הכפר.

00:38:14:21 00:38:11:10
עזרת רק לתינוקות או שהגיעו
אליך גם אנשים מבוגרים?

00:38:16:04 00:38:14:23

עזרתי למבוגרים
וגם לילדים ותינוקות.

00:38:20:01 00:38:16:06

בקיץ הרבה אנשים הגיעו לטיפול,
לא יודע למה, בקיץ אנשים חלו יותר.

00:38:26:11 00:38:20:03

"מסקרם" זה בחודשי החורף?
- זה בחודשי הקיץ.

00:38:29:20 00:38:26:14

זה היה קיץ, לא חורף,
כחודשי הקיץ עמדו להסתיים.

00:38:30:20 00:38:29:21

כשחודשי החורף מסתיימים.
- כן.

00:38:33:05 00:38:30:21

בספטמבר הגיעו אליך ילדים
לקבל מתן עזרה ראשונה.

00:38:34:14 00:38:33:09

רוב הילדים הגיעו אליך...
- בחודש ספטמבר קצרו את התירס

00:38:44:14 00:38:34:16

האנשים אכלו תירס בחודשים האלה,
וכך כאבו להם השיניים ובאו אליי.

00:38:46:24 00:38:44:19

הגיעו אלינו וביקשו לעקור את השן
הבעייתית, ואנחנו סייענו להם.

00:38:51:16 00:38:47:00

לרוב מבוגרים דרשו זאת, נכון?
- כן, לרוב סייענו בכך למבוגרים.

00:38:56:08 00:38:51:20

האנשים בכפר ידעו שאתה עוקר שיניים
במקצועיות ועוזר כשהשיניים כואבות?

00:38:58:23 00:38:56:10

שידעתי לעקור שיניים באופן מקצועי?
בוודאי שהם ידעו.

00:39:03:17 00:38:59:01

התושבים בכפר בטח שידעו
הם הגיעו אליי בהמוניהם.

00:39:05:23 00:39:03:20
הגיעו אליך לקבל עזרה הראשונה
או שהם הזעיקו אותך לביתם?

00:39:09:14 00:39:06:01
הם הגיעו אליי הביתה.
- אה, הם הגיעו אליך.

00:39:18:17 00:39:09:18
מפעם לפעם היו מקרים
שנסעתי לבית הלקוח.

00:39:25:00 00:39:18:19
ובכן זה כישרון שקיבלתי מאלוהים
ולכן סייעתי לאנשים ככל שיכולתי.

00:39:28:20 00:39:25:04
מי הכין את מכשיר עקירה?
אתה הכנת את זה או ש...?

00:39:30:09 00:39:28:22
היה לי המכשיר הזה, ואז
גם אני הכנתי לי אחד כזה.

00:39:32:20 00:39:30:11
או-קיי, איך נראה המכשיר?

00:39:50:08 00:39:32:22
זה מכשיר חד, דומה לצבט, עקרתי
איתו במקצועיות רבה הרבה שיניים.

00:40:03:10 00:39:56:04
הפציינטים הגיעו אליך רק לעקירה
של השיניים או שנתת עוד שירותים?

00:40:06:05 00:40:03:13
הגיעו כדי שאכין להם אלמנטים שונים
מברזל וכדי שאבצע עקירות שיניים.

00:40:11:00 00:40:06:09
כוונתי, האם היית נותן שירותי רפואת
שיניים נוספים, מלבד עקירות שיניים?

00:40:16:11 00:40:11:01
רק עקירות, לא היו לי מכשירים
נוספים כדי לתקן פגם אחר בשיניים.

00:40:22:10 00:40:16:14
ביציתי רק עקירות, שלמדתי מאבי,
מעבר לכך לא היה לנו ידע בתחום.

00:40:31:07 00:40:22:12
נתנו שירותי רפואת שיניים
לא מקצועית ומדופלמת.

00:40:39:10 00:40:31:16
שירותי עזרה ראשונה לא מדופלמת.
- כן.

00:40:47:13 00:40:41:05
כשמגיע מישהו ומתלונן על כאבים,
איך ידעת האם לעקור את השן?

00:40:51:06 00:40:47:18
הסתכלתי בשיניים לראות מה מצבן.
והחולה היה אומר איזה שן כואבת לו.

00:40:59:00 00:40:51:08
הוא הצביע על השן הכואבת ואנחנו
הסתכלנו בשן, אם היא חולה או בריאה.

00:41:04:24 00:40:59:01
לאחר שהוצאנו את השן החולה,
הנפיחות יורדת והאיש מחלים.

00:41:10:24 00:41:05:02
לרוב עקרת את השיניים
או המלצת על טיפול אחר?

00:41:12:07 00:41:11:01
לא נתתי שום טיפול אחר.

00:41:18:01 00:41:12:09
לאחר העקירה, אם האזור דימם הרבה,
אז החולה יהיה בסדר ויבריא.

00:41:23:09 00:41:18:03
כאב שיניים זה נוראי, כאבי תופת.
- כן, אלה כאבים עזים וקשים.

00:41:24:16 00:41:23:10
זה היה קשה, רוב הזמן החולים
הגיעו עם כאבים בלתי נסבלים.

00:41:27:14 00:41:24:18
הייתה מסורת לעקור שיניים שכאבו,
אז כמעט כולם הבראו לאחר העקירה.

00:41:38:07 00:41:27:18
הרבה פעמים לאחר העקירה, הדם
שיצא, נראה אחרת, נראה מזוהם.

00:41:48:03 00:41:38:09
כשמקום העקירה לא הפסיק לדמם,
אבי רקח תבלין חריף ואטם את זה.

00:41:49:14 00:41:48:04
לאחר העקירה, נכון?
- כן, לאחר העקירה.

00:41:52:17 00:41:49:15
לא נתתם תרופה של צמחי מרפא?
- לא, לא נתנו.

00:41:55:21 00:41:52:18
כלום?
- לא נתנו שום תרופות.

00:42:03:10 00:41:55:23
אז איך הכאבים נפסקים?
- כשהדם המזוהם יצא, הכאבים נפסקו.

00:42:07:18 00:42:03:12
בארצנו הרבה פעמים
קרו כל מיני ניסים.

00:42:13:13 00:42:07:20
מה הייתה התרופה לכאבי...
- לכאב חניכיים?

00:42:17:06 00:42:13:15
מה הייתה התרופה
לכאבי חניכיים?

00:42:21:11 00:42:17:08
הטיפול בכאבי חניכיים היה אחר,
מי שטיפל בכאבים כאלה היו נשים,

00:42:31:19 00:42:21:13
ניקבו את החניכיים עם צמחי מרפא,
וכך טיפלו בנפיחות של החניכיים.

00:42:41:12 00:42:32:17
פעם אחת שיחקתי עם חבר ובטעות הוא
נגח בי ושבן אחת שלי התעקמה ודיממה.

00:42:45:13 00:42:41:12

היא נשברה?
- כן, היא הייתה רופפת וכמעט נפלה.

00:42:58:01 00:42:45:19
אחת המומחיות ניקבה את החניכיים שלי
עם סיכה מיוחדת, וככה הצילה את השן.

00:42:59:14 00:42:58:06
עד היום השן הזאת בריאה.

00:43:02:20 00:42:59:14
לא קרה לשן כלום?
- לא כואבת לי השן בכלל.

00:43:10:18 00:43:03:13
הן ניקבו את החניכיים עם עפרון
שחור וערבבו עם צמח מרפא מסוים.

00:43:14:20 00:43:10:18
לאחר הטיפול, כאב לי, ולאחר
3 ימים הרגשתי טוב, עד שפסק הכאב.

00:43:19:15 00:43:15:09
והשן הבריאה לחלוטין, היום, גם
כשאני שותה קר או חם, לא כואב לי.

00:43:22:18 00:43:19:15
לא למדנו לימודים מדופלמים, אבל
חקרנו וריפאנו בשיטות טבעיות.

00:43:29:14 00:43:22:18
איך שמרו על השיניים, לאחר העקירה?
איך האדם היה שומר על היגיינה?

00:43:32:11 00:43:30:05
קודם אמרת שאביך שם תבלין חריף
על דימום בחניכיים שלא פסק.

00:43:36:07 00:43:32:11
לאחר העקירה, הפצינט שטף את הפה,
זה היה הטיפול הנהוג בארצנו.

00:43:38:11 00:43:36:07
לא הייתה מברשת שיניים,
משחת שיניים, מי פה וכו'.

00:43:41:15 00:43:38:24
שטפנו את הפה כמו שצריך
במים צלולים.

00:43:45:19 00:43:41:15
לאחר שהוא שטף את הפה היטב,
הכול היה בסדר.

00:43:46:23 00:43:45:19
מזג האוויר בארצנו
היה מאוד טוב.

00:43:55:14 00:43:47:12
אני נזכר שהיו כאלה שלא החליפו
בגדים שבועיים והם לא הסריחו.

00:44:00:10 00:43:55:14
אני מאוד גאה במדינה שלנו,
היא ארץ מאוד יפה וטובה.

00:44:06:00 00:44:00:10
אני יודעת שבכפרים אנשים נהגו
לצחצח את שיניהם עם עץ זית.

00:44:07:17 00:44:06:00
כן, צחצחו את השיניים עם
חתיכת עץ זית ועץ שנקרא "למץ".

00:44:11:14 00:44:07:17
מה זה העץ הזה?

00:44:13:18 00:44:11:14
זה היה עץ מסוים, צבעו שחור, עם
חתיכה מהעץ הזה צחצחנו שיניים.

00:44:19:01 00:44:13:18
כשצחצחנו עם חתיכת העץ המסוים
הזה, השיניים היו לבנות ונקיות.

00:44:23:00 00:44:19:16
זה היה מבריק את השיניים.

00:44:31:16 00:44:23:11
בנוסף, הברשנו את השיניים
באמצעות חתיכת עץ זיתים.

00:44:34:12 00:44:31:16
עם שתי חתיכות עץ האלה
הברשנו את השיניים שלנו.

00:44:39:10 00:44:34:12
כשהגיעו אליך לעקור את השיניים,
היכן קיבלת אותם?

00:44:44:09 00:44:39:10

הם הגיעו לביתי, היו פעמים
שקיבלתי אותם בבית המלאכה שלי.

00:44:46:19 00:44:44:09

לרוב, הטיפול נעשה בביתי.
שאלו עוברי האורח והגיעו אליי.

00:44:53:13 00:44:47:06

הגיעו לטיפול וכשהרגישו טוב יותר,
שתו קפה, שוחחו קצת והלכו לדרכם.

00:44:57:07 00:44:53:13

כשעזרתי לעקור את הניבים לתינוק,
לא גביתי על זה תשלום.

00:45:02:05 00:44:57:07

כשהגיעו אליי לטיפול מבוגרים, היה
לי עוזר שהחזיק את ראש החולה במקום.

00:45:04:19 00:45:02:05

כדי שהוא לא יזוז?
- כן, שלא יזוז באמצע הטיפול.

00:45:09:19 00:45:04:19

לפי המסורת שלנו, זה שעובר עקירה
היה צריך להביא איתו בקבוק ערק.

00:45:12:06 00:45:09:19

זה היה התשלום לעוקר ולעוזרו,
הוא בעצמו היה גם שותה איתנו.

00:45:18:10 00:45:12:16

הוא היה מביא איתו את הערק או ש...
- לרוב הביא איתו מבעוד מועד.

00:45:20:11 00:45:18:10

או-קיי.
- ככה היו הדברים.

00:45:25:18 00:45:20:11

לא דרשתי מאף אחד
כסף על העקירה.

00:45:28:04 00:45:25:18

הם הביאו איתם מתנה.

00:45:32:03 00:45:28:04

הוא היה מביא את השתייה למי
שהחזיק את ראשו בזמן העקירה.

00:45:36:11 00:45:32:03
מי תפס את הראש של הפציינטיים?
- כל מי שהתלווה ונכח בזמן הטיפול.

00:45:45:11 00:45:37:08
אם לא היה מלווה, מה עשית אז?
- קראתי לאחד מבני משפחתי שיעזור.

00:45:47:18 00:45:45:11
היו מחזיקים את כל גופו
או רק את ראשו?

00:45:55:19 00:45:47:18
כשהיה מגיע פציינט, הסברנו שלא
יזוז, שהשן לא תישבר בזמן העקירה,

00:46:03:13 00:45:55:19
הוא ענה, ואז ביקשנו מאחד הנוכחים
להחזיק את ראשו וביצענו את העקירה.

00:46:09:22 00:46:03:21
לאחר העקירה, המתנו
שהדם המזוהם יצא.

00:46:13:07 00:46:09:22
וביקשנו ממנו שישטוף את הפה ואז
כיסינו את הפצע במחית תבלינים.

00:46:20:16 00:46:13:23
לאחר מכן שתינו את הערק שהביא,
שוחחנו מעט והפציינט הלך לדרכו.

00:46:21:22 00:46:20:16
ככה היו הדברים.

00:46:26:20 00:46:22:17
יש כאן מישהו שעקרת את השן שלו,
בכל פעם שמתראים, הוא מברך אותי.

00:46:38:06 00:46:26:20
הוא הגיע אליי בכאבים, עקרת את השן
ואז הבריא, ועד היום הוא מודה לי.

00:46:39:18 00:46:38:06
זה היה כשעסקת
בזה באתיפיה?

00:46:41:22 00:46:39:18
כן, שמו "אטקה וורקו"

הוא קרוב משפחה שלי.

00:46:49:19 00:46:41:22

היום, כשהוא פוגש אותי, מודה לי
שהצלתי אותו מכאבי תופת שהיו לו.

00:46:52:00 00:46:49:19

למה הוא הגיע אליך?
מה כאב לו?

00:46:55:13 00:46:52:00

הוא הגיע כי כאבו לו השיניים.
הוא מת מכאבים, לכן הגיע עליי.

00:46:57:19 00:46:56:05

הוא הגיע אליך לכפר או ש...
- כן. הוא היה תושב הכפר.

00:47:01:07 00:46:57:21

היינו שכנים, גרנו באותו הכפר,
הכפר שאליו הגעתי לאחר מות בני.

00:47:04:02 00:47:01:11

הוא הגיע ושאלתי אותו מה קרה?
הוא השיב: כואבות לי השיניים.

00:47:06:14 00:47:04:18

למה הוא קשר את ראשו במטפחת?
- מה?

00:47:10:03 00:47:06:14

למה הוא קשר את ראשו במטפחת?
- הוא קשר כי כאב לו גם הראש.

00:47:13:13 00:47:10:03

הוא התלונן ואמר שהוא לא יכול לישון
מרוב עוצמת הכאבים ושהוא צריך עזרה.

00:47:19:18 00:47:13:13

ביקשתי שמישהו יחזיק את ראשו,
והאיש היה חזק, גם שיניו חזקות.

00:47:21:03 00:47:19:20

במאמץ רב הצלחתי
לעקור את השן החולה.

00:47:29:21 00:47:21:09

היום הוא מרגיש טוב וכל פעם
כשפוגש אותי, מודה לי ומברך אותי.

00:47:34:04 00:47:30:00
לרוב, אילו סוגי שיניים היית עוקר,
השיניים קדמיות, אחוריות, חותכות?

00:47:39:20 00:47:34:19
כל השיניים יכלו להיות חולות.
עקרנו את כל סוגי השיניים.

00:47:46:21 00:47:43:23
אם הגיע איש עם שן שבורה,
כיצד היית מטפל בו?

00:47:54:22 00:47:46:21
לא תיקנו שיניים, היינו מציעים
לו לעקור את השן הזאת. רק עקרנו.

00:47:59:23 00:47:55:16
הגיע אליך מכפרים רחוקים?
- מה?

00:48:03:05 00:47:59:23
הגיעו אליך מכפרים רחוקים?
- כן, בוודאי שהיו מגיעים.

00:48:06:19 00:48:03:05
מהיכן הגיעו אליך?
- היו כאלה שהלכו 3 רחובות.

00:48:12:08 00:48:07:13
הגיעו אליי חולים שונים כדי שאעקור
את השן החולה וחוזרים חזרה לביתם.

00:48:15:22 00:48:12:08
איך זה היה, תתאר לי,
את ואביך עבדתם ביחד?

00:48:19:00 00:48:15:22
שנינו עסקנו בתחום,
גם אני וגם אבא שלי.

00:48:23:23 00:48:19:03
לאחר שעזבתי את הכפר, הקמתי
את העסק הקטן ועזרתי לחולים.

00:48:25:08 00:48:24:00
אבי גם עסק בזה לבדו,
בכפר שבו הוא התגורר.

00:48:29:03 00:48:25:10
כשהתארגנו לעלייה והתאספנו בגונדר,

אבי השאיר את כל המכשירים שלו שם.

00:48:29:17 00:48:29:05

את מכשיר העקירה?

00:48:32:10 00:48:29:19

הוא השאיר בגונדר הכול,

הוא עזב שם הכול.

00:48:42:04 00:48:32:12

השאיר את מכשיר עקירה, את המכשיר

שאיתו הוא יצר עבודות ברזל.

00:48:53:21 00:48:49:20

אלו מיומנויות נוספות היו לך,

בתחום הרפואה האלטרנטיבית?

00:48:59:21 00:48:53:23

איזה ידע או כישרון נוסף היה לך?

שבאמצעותו עזרת לתושבי הכפר?

00:49:03:18 00:49:00:02

לא היה לי ידע נוסף

ברפואה האלטרנטיבית.

00:49:06:15 00:49:03:24

ביקשו ממני לחתוך ולהסיר את הענבל

בגרון אצל תינוקות, אך סירבתי.

00:49:08:05 00:49:06:17

מה הכוונה לחתוך

את ה"ענבל"?

00:49:11:23 00:49:08:08

זו פיסת רקמה התלויה מעל שורש

הלשון מגג הפה, מאחורי הווילון.

00:49:15:16 00:49:11:24

אמרתי להם שאני לא יודע כיצד להסיר

את זה וסירבתי לטפל בתינוקות האלו.

00:49:17:03 00:49:15:18

אביך ידע להסיר

את הענבל הזה?

00:49:20:02 00:49:17:06

פעם אבי כן התעסק והסיר

את הענבל אצל תינוקות,

00:49:29:06 00:49:20:18

אך הפסיק עם זה בשל מקרה שכמעט פגע
במיתרי הקול של התינוק כי אמו זזה.

00:49:33:12 00:49:29:06
הילד הוא יהודי, מתגורר כיום בצפת.
- או- קיי.

00:49:42:09 00:49:34:00
הילד החלים ואבי למד מזה לקח
והפסיק להתעסק עם הסרת הענבל.

00:49:43:14 00:49:42:09
אחרי המקרה הזה.

00:49:47:02 00:49:43:14
גם אותנו הנחה לא לעסוק בזה,
הוא אמר, תזכרו שזה מאוד מסוכן.

00:49:56:11 00:49:47:19
עלינו ארצה לאחר ששרתנו נאמנה
את התושבים בכפר, ולא היה קשה.

00:49:59:18 00:49:56:11
העזרה שנתנו לתושבי הכפר,
הכול היה בהתנדבות מלאה.

00:50:14:02 00:50:09:08
היו לך פציינטים יהודים או
שהגיעו גם נוצרים ומוסלמים?

00:50:18:02 00:50:14:05
גם הנוצרים הגיעו אליי
לטיפולים כשכאבו להם השיניים.

00:50:20:00 00:50:18:06
הם הגיעו ואנחנו עזרנו להם
ועקרנו את השיניים החולות.

00:50:28:09 00:50:20:03
איך התנהגו אנשים בעקירה?
הם לא זזו, צעקו או בכו?

00:50:29:21 00:50:28:11
לא היו יותר מדי דרמות.

00:50:31:05 00:50:29:22
הגיעו עם כאב מאוד גדול והיו
משתפים פעולה כדי להרגיש טוב.

00:50:32:22 00:50:31:08

הסברנו לפני העקירה לפציינטים
איך לשבת ולא לזוז וכו'.

00:50:39:02 00:50:33:00
היו שצעקו בזמן העקירה,
תשמעי, זה היה כואב.

00:50:41:21 00:50:39:04
כן, היו כאלה
שצעקו מרוב כאבים.

00:50:46:22 00:50:41:23
היו שאמרנו להם שהשן רופפת וטיפול
לבד, לכו הביתה, אבל התעקשו שנעקור.

00:50:50:14 00:50:47:02
הבנו שמאוד כואב להם אז שמענו
בקולם ועקרנו את השן החולה.

00:51:01:12 00:50:51:03
כשחייתי בבהר דר, הגיע אחד וטען
כי לבנו כואבות השיניים והוא בסכנה.

00:51:11:22 00:51:01:16
עזבתי הכול וטיפלתי בבנו, ולאחר מכן
חזרתי לעבוד בשדה שהיה רחוק משם.

00:51:17:08 00:51:12:12
גם הילד הזה החלים וכיום חי בארץ.
בעזרתי ובעזרת האל הוא חי היום.

00:51:25:00 00:51:18:06
עזרתי לילד הזה, הוא גסס
ואביו היה מאוד נסער.

00:51:26:21 00:51:25:00
זה חקוק בזיכרוני היטב.

00:51:32:02 00:51:29:02
מעבר לזה אין לי ידע
נוסף ברפואה אלטרנטיבית.

00:51:41:16 00:51:34:00
אילו מחלות שיניים היו בכפר?

00:51:47:22 00:51:42:11
סיפרת שלתינוקות בני 6-7 חודשים
צומחים ניבים אשר מחלישים אותם.

00:51:51:18 00:51:47:24

מה חוץ מזה? אילו מחלות שיניים?
- מחלות שיניים למבוגרים?

00:52:02:13 00:51:51:19
דלקות שפתיים שנגרמות ממזון
רווי תבלינים ליד שמש חזקה.

00:52:11:01 00:52:03:07
כשאוכלים אוכל מלא בתבלינים, יש
להיזהר משמש שיכולה לעשות דלקת.

00:52:17:10 00:52:12:17
האדם חוטף דלקת שפתיים
וזו לא מחלה רצינית.

00:52:27:22 00:52:17:20
הניבים אצל התינוקות זה מולד,
לכן צריך למצוא ולעקור אותם.

00:52:32:19 00:52:28:16
כשאתה אומר אוכל מלא בתבלינים,
לאילו סוגי מאכלים את מתכוון?

00:52:46:22 00:52:33:04
כשאכלו תירס ויצאו החוצה, אם יש
שמש חזקה, האדם חטף דלקת בשפתיים.

00:52:51:19 00:52:47:01
הרבה פעמים לא שמו לב לזה, ואז
למחרת הפצע הזה הופיע על השפתיים.

00:52:54:03 00:52:51:22
זה היה נגרם מקרני השמש?
- כן, זה נגרם מקרני השמש.

00:53:03:13 00:52:55:04
רק כאשר אכלו תירס מתובל?
- היו מאכלים נוספים, מתובלים.

00:53:06:10 00:53:04:03
בארצנו קראו לזה "גרפטה",
פה בארץ קוראים לזה דלקת.

00:53:07:19 00:53:06:15
מקרני שמש חזקות
אנשים חטפו דלקות.

00:53:15:00 00:53:07:24
הדרכת את ילדיך לא לצאת לשמש
כאשר הם אכלו מאכלים מתובלים?

00:53:20:13 00:53:15:03
לא היה לנו הרבה זמן להדריך
את הילדים להימנע מדברים כאלה.

00:53:25:08 00:53:20:15
טיפלנו בהם כאשר חלו בדלקות האלה,
לא היה זמן לעקוב בדיוק מה אכלו.

00:53:32:13 00:53:25:11
אף שמזג האוויר בכפר היה טוב,
אכלנו אוכל טוב, האנשים היו בריאים.

00:53:41:00 00:53:32:21
תושבי הכפר לא היו אנשים מלומדים
ובשל חוסר ידע, חלינו במגוון מחלות.

00:53:46:10 00:53:41:03
אין זמן ללכת לנהר ולשטוף את הפה.
חזרנו צ'יק צ'אק כל אחד לעבודתו.

00:53:50:01 00:53:46:12
כשמיהרנו לאכול ולא שטפנו
את הפה, חטפנו את הדלקת הזאת.

00:53:55:18 00:53:50:02
לא היה מישהו שהדריך ולימד אותנו
על הדלקת ואיך אפשר להימנע ממנה.

00:53:58:04 00:53:55:21
לא היה מישהו ששאל וחקר
אודות המחלה הזאת.

00:54:00:08 00:53:58:06
טיפלנו ככל יכולתנו רק אחרי שחלו
בדלקת, לא חשבנו איך להימנע מזה.

00:54:01:02 00:54:00:11
רק טיפלתם כשדלקת הופיעה.
- כן.

00:54:08:14 00:54:01:04
היו מאכלים שהזיקו לשיניים?
למשל, בארץ, כל המתוקים מזיקים.

00:54:10:00 00:54:08:17
מה היה באתיופיה?

00:54:16:13 00:54:10:03
באתיופיה הדלקת היא שפגעה בשפתיים

ובחניכיים, מעבר לזה לא היה כלום.

00:54:20:06 00:54:16:15

לא היו ממתקים מתוקים
שיכלו להרוס את השיניים.

00:54:29:05 00:54:20:08

כפי שאמרתי, אכלנו תירס מתובל
וכשיצאנו לשמש חטפנו את הדלקת.

00:54:34:12 00:54:29:07

כשמישהו חטף דלקת כזאת, החניכיים
שלו התנפחו והמחלה מתפתחת בפיו.

00:54:39:03 00:54:36:20

מה עשית כדי לטפל
בחניכיים המנופחות?

00:54:44:07 00:54:39:07

שן חולה היא זו שגרמה לחניכיים
להתנפח, לכן עקרתי את השן.

00:54:45:22 00:54:44:09

אם לא נעקור את השן,
הנפיחות של החניכיים לא תרד.

00:54:48:11 00:54:46:03

לא היה ניתן לעשות כלום.
- אפילו לרופאים לא הייתה תרופה.

00:54:51:13 00:54:48:14

גם אם החולה היה פונה לרופא,
הוא לא היה נותן לו שום תרופה.

00:54:55:13 00:54:51:22

אולי היה נותן לו משחה
להרגעה ושולח אותו הביתה.

00:54:58:14 00:54:55:16

לא הייתה תרופה לזה.
מקור הבעיה זה בשן החולה.

00:55:03:23 00:54:58:16

אמרת שהיו נשים שניקבו חניכיים?
- כן.

00:55:06:04 00:55:03:24

למה הן ניקבו את
החניכיים המנופחות?

00:55:18:07 00:55:06:06
כשהחניכיים התנפחו, הם גם דיממו
כשניקבו את החניכיים הדימום פסק.

00:55:20:18 00:55:18:13
בגלל הניקוב, שטף הדם היה
מתייבש ובכך הדימום פסק.

00:55:23:18 00:55:20:20
למה יש נשים שעוברות
את ניקוב החניכיים?

00:55:26:22 00:55:24:07
זה טיפול למחלת חניכיים
או זה פשוט יפה למראה?

00:55:31:02 00:55:27:00
השתמשו בזה כי זה גם היה טיפול
לחניכיים וגם כי זה יפה למראה.

00:55:33:20 00:55:31:05
זה גם ליופי וגם זה טיפול רפואי.
- זה עזר לאנשים עם דלקת בחניכיים.

00:55:36:11 00:55:33:22
תזכיר לי במה השתמשו ואיך
רקחו את המחית השחורה הזאת?

00:55:38:05 00:55:36:13
עשו את זה באמצעות מחט...

00:55:46:11 00:55:38:18
רקחו בכך שערבבו שמן זית
עם החומר של העיפרון השחור.

00:55:52:18 00:55:46:13
הן מרחו את המחית על החניכיים
ובעזרת 3 מחטים ניקבו את החניכיים.

00:55:57:04 00:55:52:23
עם 3 מחטים? ביחד?
- כן.

00:56:00:21 00:55:58:00
למה החומר השחור
נשאר על החניכיים?

00:56:02:11 00:56:00:22
הצבע לא היה יורד?

00:56:06:04 00:56:02:13
או שזה כיוון שזה חדר למחזור הדם.
- כן, זו הסיבה שזה לא יורד.

00:56:11:05 00:56:06:08
לאחר ניקוב החניכיים, במשך 3 ימים
אוכלים רק דברים רכים בלי ללעוס.

00:56:23:09 00:56:11:18
לאחר מכן החניכיים נהיות אדומות,
אוכלים שומשום שחור ומבריאם.

00:56:28:18 00:56:23:12
טיפול בניבים שצמחו לילדיך שלך?
- בוודאי, מי יטפל אם לא אני.

00:56:33:21 00:56:28:22
לכולם?
- כשזה צמח, להם עקרתי את זה.

00:56:38:18 00:56:34:00
לכל ילדיך צמחו הניבים האלה?
- לא, לא לכולם.

00:56:41:18 00:56:38:21
שני הקטנים שלי נולדו בארץ,
אז לא עקרתי להם שום ניבים.

00:56:43:21 00:56:42:00
לשלושה מילדיי הגדולים
עקרתי את הניבים שצמחו.

00:56:45:09 00:56:43:24
עקרת להם את הניבים.
- כן.

00:56:54:15 00:56:47:10
לא היו מחלות שיניים נוספות.
- לא, לא נתקלתי בדבר אחר.

00:57:01:22 00:56:54:17
אני חוזרת אחורה והולכת לשאול
לגבי בעלות על הקרקע בכפרים.

00:57:06:15 00:57:02:16
האם בתקופה שגדלת, ליהודים
היו בעלויות על קרקעות או לא,

00:57:11:11 00:57:06:18
אשמח שתתאר את עבודתך

בניהול הכפר דאז.

00:57:30:08 00:57:12:22
ובכן, נבחרתי לנציג השכונה בשנת 72,
בנוסף נבחרו 15 חברי מועצת החקלאים.

00:57:38:17 00:57:31:00
הגיע מנהל המחוז וראה
איך העניינים מתנהלים.

00:57:53:24 00:57:38:19
השתתפתי בדיונים וקיבלתי החלטות
על חלוקת הקרקעות לכפר ולסביבה.

00:58:02:00 00:57:54:04
מי בחר בכם?
- תושבי הכפר בחרו בנו.

00:58:07:15 00:58:03:09
הרבה אנשים התנגדו
שאתמודד לבחירות.

00:58:09:03 00:58:07:18
לא רצו שאתה תתמודד?
- כן.

00:58:14:00 00:58:09:06
למה?
- כי רצו שאמשיך לעסוק בנפחות.

00:58:20:06 00:58:14:02
אמרו: אביו זקן ולא יוכל עוד הרבה
לסייע לנו, עדיף שהוא ימשיך את דרכו

00:58:24:19 00:58:20:17
ואז אישרו את השתתפותי וזכיתי
ברוב קולות לתפקיד יו"ר השכונה.

00:58:28:12 00:58:24:20
לא יכולתי לסרב
אחרי שכולם בחרו בי.

00:58:38:12 00:58:28:21
לאחר מכן אספתי כסף מכל הכפר
וניהלתי את כל נושא הגבייה.

00:58:42:09 00:58:38:14
אני וקרוב משפחתי שהיה מנהל
המשק של הכפר. עבדנו יפה ביחד.

00:58:46:05 00:58:42:12

שמו "אבוהיי אנייה" וכיום
הוא מתגורר בבית שמש.

00:58:50:14 00:58:46:09

עבדנו בשיתוף פעולה
יוצא מן הכלל.

00:58:55:06 00:58:51:05

פה בארץ יש כאלו שהיו
גם נבחרים המועצה דאז.

00:58:56:09 00:58:55:06

ממלא מקום יו"ר המועצה
היה דודי.

00:59:00:17 00:58:56:09

בקיצור, כל משפחתי
הייתה בהנהגה של המועצה.

00:59:10:07 00:59:00:17

עקבתי אחרי חלוקת הקרקעות,
שלא יפגעו בזכויות של היהודים.

00:59:14:22 00:59:10:09

עקבתי מקרוב על העניין, דאגתי
לאינטרסים של יהודי אתיופיה.

00:59:20:10 00:59:15:08

היו המנהלים הבכירים שניהלו ישיבות,
ואנו ישבנו ועקבנו אחר ההתפתחויות.

00:59:27:21 00:59:20:11

כשחילקו את הקרקעות,
מדדו את השטח עם חבל.

00:59:29:15 00:59:28:04

כשקיבלנו את החלקה שלנו,
רשמנו את זה וחזרנו לביתנו.

00:59:32:24 00:59:30:03

ייצגנו את אחינו בכבוד והשגנו
עבורם את השטח הכי טוב.

00:59:39:05 00:59:33:01

לאחר שכולנו קיבלנו את הבעלות
על הקרקע, כל אחד חזר לעיסוקיו.

00:59:44:10 00:59:39:08

הקרקע הייתה שלנו וגם הכפרים מסביב

עבדו את אדמתם ולא הפרענו אחד לשני.

00:59:49:18 00:59:44:11
בשנת 77, מפני שהייתי יו"ר המועצה,
הוטל עליי לגייס 15 צעירים לצבא.

00:59:57:06 00:59:50:16
בתקופה הזו, ליהודים היה זכויות
בכלל ובפרט זכויות על קרקעות?

01:00:01:07 00:59:57:06
התחלף השלטון בשנה הזאת?
או שהתחלף מאוחר יותר?

01:00:03:21 01:00:01:23
ראשית, אגב, גם קודם
ציינתי את זה.

01:00:11:00 01:00:05:08
הוחלט ע"י בג"ץ שיהודים ישתמשו
בקרקע שבקרבתם כאוות נפשם.

01:00:22:11 01:00:13:01
קודם הזכרתי את טדסה טללה, שהלך
לבג"ץ והביא פסיקה לטובת היהודים.

01:00:33:17 01:00:22:13
הבג"ץ פסק שאנחנו בעלי הקרקעות,
זה 4 שנים לפני שהפכו את השלטון.

01:00:37:08 01:00:33:20
ואז השלטון החדש קבע
כי הקרקע היא לחקלאים.

01:00:42:19 01:00:37:10
ואז נהיינו בעלי קרקעות והשתתפנו
בחלוקת הקרקע לתושבי הכפר והסביבה.

01:00:46:16 01:00:42:23
התחלקנו בקרקעות בשוויון
עם הנוצרים ובכך מעמדנו השתפר.

01:00:51:13 01:00:47:19
גידלנו כל מיני גידולים עד שעלינו
ארצה, אף אחד לא הטריד אותנו מאז.

01:00:58:12 01:00:52:08
לכל בית אב הייתה קרקע, לאבי הייתה,
גם לי הייתה קרקע משלי וכך הלאה.

01:01:06:09 01:01:00:23
השלטון החדש, "דרג", החליט
שלכל חקלאי מגיעה קרקע משלו, נכון?

01:01:07:01 01:01:06:14
כן.

01:01:12:21 01:01:07:22
כשחילקתם את הקרקעות לכל חקלאי
וחקלאי, איך זה התבצע בפועל?

01:01:19:15 01:01:12:21
יכול להיות שהיה מישהו שהיו לו הרבה
נכסים וקרקעות, איך לקחתם לו את זה?

01:01:23:11 01:01:19:15
חילקנו קרקעות לפי נפשות במשפחה.
עשינו הערכה כמה נפשות וחילקנו.

01:01:29:04 01:01:23:14
אם הייתה משפחה עם 10 נפשות,
שטח של ככה מטרים יספיק להם.

01:01:32:11 01:01:29:07
היה לנו חוט שכך מדדנו את הקרקע.
- מי החליט כמה מטרים לתת?

01:01:37:16 01:01:32:13
חברי מועצת הכפר.
מי שהיה אמון על החלטה הזו.

01:01:54:12 01:01:37:18
לאחר שחילקנו את הקרקע, כולם
הסתדרו ועד היום זה נשאר ככה.

01:01:59:02 01:01:54:14
כולם מרוצים, גם היום כשאני שואל,
לא שמעתי שמישהו רב על זכויות קרקע.

01:02:02:15 01:01:59:03
לא שמעתי שמועה שתבעו זה את זה,
או שהרגו זה את זה בשל זכויות קרקע.

01:02:05:19 01:02:02:16
לאחר שחילקנו את הקרקע לכל בית אב,
זה נשאר כך ובלי ריבים וסכסוכים.

01:02:08:08 01:02:05:23
כוונתך בכפר שבו חייתם?
- כן, בכפר שבו חיינו.

01:02:09:04 01:02:08:10

לא היה שום בעיות
באזור שלנו.

01:02:14:04 01:02:09:06

לפני זה ליהודים לא היו קרקעות?
- לא הייתה בעלות על קרקע.

01:02:18:00 01:02:14:07

אז איך עסקתם בחקלאות
באותה התקופה?

01:02:30:05 01:02:18:17

היו את בעלי הקרקעות שהיו
משכירים את השטח תמורת כסף.

01:02:33:02 01:02:30:07

שילמנו להם כסף והשתמשנו
בקרקע לצורכי חקלאות.

01:02:35:23 01:02:33:04

אבותינו שילמו כסף לאותם
בעלי קרקעות והתפרנסו.

01:02:45:24 01:02:36:03

בעלי הקרקעות קיבלו את התשלום
מראש והקצו לנו שטח לשימושנו.

01:02:50:16 01:02:46:02

וככה הורינו גידלו אותנו
עד שבגרנו ועזרנו במשק החקלאי.

01:02:55:11 01:02:50:18

בתקופה ההיא לא היו בעיות
עם הנוצרים יותר מדי.

01:02:59:17 01:02:55:13

לא היו לנו וויכוחים
וסכסוכים עם בעל הקרקע.

01:03:06:06 01:02:59:21

אף אחד לא רצה להרע לנו,
גם הנוצרים לא הפריעו לנו.

01:03:10:04 01:03:06:08

למה השלטון החדש החליט לשנות
את החוק ולתת קרקע לכל החקלאים?

01:03:14:18 01:03:10:07

מה?

- למה בעצם "דרג" שינה את החוק?

01:03:21:09 01:03:14:21

השלטון ראה שיש חלשים במדינה,
הראשונים היו אנחנו, בית ישראל,

01:03:27:11 01:03:21:11

שנית, היו המוסלמים, שגם הם חלשים,
היו גם "ווייטו" שנדדו ממקום למקום.

01:03:31:15 01:03:27:14

השלטון ראה הרבה אוכלוסיות
עניות שאין ברשותן קרקעות.

01:03:37:23 01:03:31:17

לכן הוא רצה שיהיה שוויון והחליט
שהקרקע שייכת למי שעסק בחקלאות.

01:03:40:12 01:03:38:01

זה הסיפור שעומד
מאחורי שינוי החוק.

01:03:44:18 01:03:41:19

בעצם זו החלטה טובה ששינתה
את חייהם של היהודים במדינה?

01:03:45:23 01:03:44:19

כן, בוודאי, נהדר
כשיש לך קרקע משלך.

01:03:51:18 01:03:46:00

היום אין בעלות על כמה קרקעות,
הוקצתה קרקע אחת לחקלאי לגידולים.

01:03:59:03 01:03:51:21

פעם השכירו את הקרקע שהייתה בבעלותם
והתחלקו בתוצרת החקלאית עם השוכר.

01:04:02:09 01:03:59:05

היו כאלה שהתפרנסו מדמי שכירות
הקרקע בלבד. לא עבדו חוץ מזה.

01:04:04:05 01:04:02:11

אבל היום אין דבר כזה
להשכיר קרקעות,

01:04:07:09 01:04:04:07

הקרקע היא של המדינה והחקלאי חוכר
אותה לצורכי גידולים חקלאיים.

01:04:12:00 01:04:07:12
ההחלטה הייתה טובה ליהודי אתיופיה.
- נכון, זו הייתה החלטה טובה.

01:04:15:22 01:04:12:03
מה עשו אלה שהיו להם זכויות על כמה
קרקעות ועכשיו המדינה לקחה את זה?

01:04:19:07 01:04:15:24
הם לא עשו כלום, זו החלטה ממשלתית,
זו הייתה גזרה והם קיבלו את זה.

01:04:25:06 01:04:19:08
מה יכלו לעשות, זו
הייתה החלטת ממשלה.

01:04:29:03 01:04:26:18
או-קיי, תספר לי
קצת על עבודתך.

01:04:40:11 01:04:29:06
לאחר הקמת המועצה, גייסנו כסף
מהתושבים, 10 אג' לחודש מכל אחד.

01:04:45:18 01:04:40:12
היו כאלה שהוציאו 25 אג'
שבחישוב שנתי זה יוצא 3 "בר".

01:04:52:22 01:04:45:20
אספנו כסף ומחצית ממנו שימש למועצת
החקלאים ומחצית לשימוש מועצת הכפר.

01:05:01:17 01:04:52:23
ובאותו הזמן קיבלנו קרקע מהממשלה,
רכשנו עם הכסף זרעי אפונה וזרענו.

01:05:05:13 01:05:01:20
כל הכפר התאגד?
- כן, התאגדנו וזרענו ביחד.

01:05:12:03 01:05:05:15
מכרנו את התוצרת, הרווחנו כסף
לאגודה והפסקנו לבקש מהתושבים.

01:05:14:13 01:05:12:13
כיוון שהיה לכם כסף.

01:05:20:00 01:05:14:15
כן, הצעירים חרשו את האדמה, גידלנו

גידולים ומכרנו אותם בשוק המקומי.

01:05:27:14 01:05:20:22

בזכות האגודה, התושבים התגבשו וחיו בשלום יחד, היו להם חיים טובים.

01:05:37:12 01:05:28:09

בשנת 77, הכריזו על גיוס צעירים, הגיעו והתחילו לגייס את בנינו.

01:05:45:09 01:05:38:24

כבעל תפקיד בכפר, קיבלתי צו שעליי לגייס 15 צעירים לשירות המדינה.

01:05:47:15 01:05:45:20

מה הכוונה שקיבלת צו?

01:05:54:18 01:05:47:18

הייתי קב"ט הכפר והיה עליי לעזור לנציגי צבא ולגייס את הנערים.

01:05:57:22 01:05:54:19

את הצעירים היהודים?

- גם יהודים וגם נוצרים.

01:06:01:17 01:05:58:14

15 צעירים שנבחרו על ידם?

- 15 צעירים אצלנו בשכונה.

01:06:05:24 01:06:02:10

היכן שמילאתי את תפקיד הקב"ט.

- או -ק"י.

01:06:12:11 01:06:06:01

כשבאו לממש את הצו, הרבה מהצעירים לא נמצאו בביתם.

01:06:15:10 01:06:12:13

בשל כך נעצרנו

אני והעוזר שלי.

01:06:21:19 01:06:15:12

כשקיבלתי את הצו שעליי לאתר

15 צעירים ולהכין אותם לגיוס,

01:06:27:19 01:06:21:20

הזהרתי את המשפחות שעומדים לבוא

לגייס אותם ושהנערים ילכו לכפר אחר.

01:06:36:14 01:06:27:21

כמה הלשינו עליי שהזהרתי את המשפחות
והוריתי לשלוח את הילדים לכפר אחר.

01:06:40:14 01:06:36:17
וכשנציגי הצבא באו לגייס צעירים
בשכונה, לא היו צעירים בכלל.

01:06:43:12 01:06:40:15
כעונש החליטו שאני אגויס לצבא.
- רצו לגייס אותך?

01:06:50:22 01:06:43:14
הוחלט שאני אגויס וכלאו אותי
ואת העוזר שלי בכלא ליומיים.

01:06:55:01 01:06:50:24
היו בכלא עוד 16 אנשים
משכונות אחרות.

01:07:10:01 01:06:55:04
זו החלטה שהתקבלה מהמחוז הכללי
שבראשה עמד מר סיסאי.

01:07:15:21 01:07:10:03
לאחר מאסר של יומיים הגענו
למקום בשם "דגלט" לקראת הערב.

01:07:27:11 01:07:15:23
למחרת ישבנו בשורה והמתנו, ואז
אחד הבכירים הגיע ואמר לי תעמוד.

01:07:31:06 01:07:29:10
זה היה אחד מהבכירים בצבא,
דרגתו הייתה רב סר"ן.

01:07:35:19 01:07:31:09
הוא שאל, האם יש לך שיניים שבורות?
מי שהיה לו פגם כלשהו לא גויס.

01:07:40:22 01:07:35:21
עניתי לו שאחת משיניי שבורות.
הוא אמר לי: שב, שיניך שבורות.

01:07:41:19 01:07:40:23
אמרתי, ברוך ה' וישבתי.

01:07:47:15 01:07:41:21
ולאחר זמן קצר הגיע ואמר לי:
"קום אתה מתגייס לצבא".

01:07:50:17 01:07:47:19
כששאלו למה?
הוא ענה להם: שיניו שבורות.

01:07:55:18 01:07:50:20
הוא אמר, זה טבעי, הוא יכול לשרת.
הוא ידע לזהות שזה טבעי.

01:07:59:21 01:07:55:23
ואז נשכתי את שפתיי,
הוא שאל, למה אתה עושה את זה.

01:08:02:05 01:07:59:24
עניתי לו: בגלל כל מה שמתרחש פה.
הוא ענה: מה כוונתך?

01:08:10:20 01:08:02:08
אמרתי: אם יורשה לי להגיב, אני
אחד שלא מתאים להיות לוחם.

01:08:24:21 01:08:10:22
החוק אומר שהגיוס הוא לצעירים
עד גיל 30, אנוכי בן 32.

01:08:29:12 01:08:24:24
החוק אומר, מי שיש לו שני ילדים,
פטור מגיוס, אני אב לשלושה ילדים.

01:08:36:08 01:08:29:15
החוק אומר, מי שיש לו הורים זקנים,
פטור, הוריי מבוגרים ויש לכך עדים.

01:08:39:18 01:08:36:10
אמרתי לו: הגעתי לכאן
כיוון שלא רציתי להתווכח,

01:08:46:02 01:08:39:20
אתה בעל תפקיד בכיר במחוז,
בבקשה ממך שים לב לטענותיי.

01:08:49:21 01:08:46:04
אם יגידו שיש מלחמה
ויגייסו, האם תסכים לכך.

01:08:52:17 01:08:49:23
הוא הביט בי
וצחק המון.

01:08:55:17 01:08:52:18
שמו היה מר "סינו".

הוא שאל, הבן של מי אתה?

01:08:57:14 01:08:55:19

הבן של "מינטיה"

הוא שאל: מה שם משפחתך?

01:09:01:20 01:08:57:18

עניתי: הבן של אחד הבכירים במועצה.

אני הבן של נפח הברזל.

01:09:06:22 01:09:01:22

הוא ענה, הנפח המפורסם?

הוא ענה, שב, אתה לא מתגייס.

01:09:08:22 01:09:06:24

הוא אמר: למה שאגייס אותך בגיל כזה

ואטרטר אותך, אין שום צורך כרגע.

01:09:12:01 01:09:08:24

בזכות זה שהוא הכיר את

אבא שלי, לא גויסתי לצבא.

01:09:21:02 01:09:12:04

היו עוד 16 אנשים שהמתינו לשחרור,

אך אחד מהצעירים בחר להתגייס.

01:09:22:16 01:09:21:05

חזרנו הביתה 15 אנשים.

01:09:24:02 01:09:22:18

חזרתם לביתכם?

- כן, לביתנו.

01:09:28:19 01:09:24:08

זה הסיפור, הסכמתי להקריב את חיי

למען המולדת, עזרתי לתושבי הכפר.

01:09:33:12 01:09:29:03

אין לי אויבים שם, כשאני מבקר,

מארחים אותי ואומרים לי התגעגענו.

01:09:37:20 01:09:33:17

גם לאחיי היהודים לא

עשיתי קמצוץ של רע.

01:09:41:07 01:09:37:22

כמעט הקרבתי את חיי למולדת

לפני שעליתי לישראל.

01:09:47:07 01:09:41:09

מי בחר בכך להשתתף בחלוקת
הקרקעות לתושבי הכפר שלכם?

01:09:53:03 01:09:47:23
מועצת החקלאים בחרו בי לנציג הכפר
בהחלטות המחוז בעניין הקרקעות.

01:10:00:11 01:09:53:11
איך הייתה העבודה היומיומית
בחלוקת הקרקעות, איך עשיתם?

01:10:07:04 01:10:00:14
הייתה רשימה מסודרת שעל פיה פעלנו,
אם זה תורו של פלוני, הלכנו אליו.

01:10:09:22 01:10:07:07
מה, מי שהיה בתור לקבלת הקרקע?
- כן, זה שהיה תורו לקבלת הקרקע.

01:10:14:15 01:10:10:00
הגענו אליו לשטח ועשינו מדידות
ולבסוף החלטנו כמה שטח מגיע לו.

01:10:16:11 01:10:14:16
הסתכלנו כיצד מודדים את השטח
ומחליטים כמה לתת. פיקחנו על הכול.

01:10:19:14 01:10:16:13
מי ניהל את כל חלוקת השטחים?
- יו"ר מועצת המחוז ועוזריו.

01:10:23:04 01:10:19:16
בעצם פיקחתם על עבודת חלוקת השטחים?
- כן, ראינו שהדברים התנהלו כשורה.

01:10:27:04 01:10:23:07
הלכתם איתם לכל מדידה והקצאת שטח?
- בוודאי, הלכנו לכל מקום שהלכו.

01:10:28:16 01:10:27:06
התלווינו אליהם ועקבנו מקרוב
שהדברים התנהלו כשורה.

01:10:31:18 01:10:28:18
איך הם עשו את זה?
- מדדו את השטח והקצו את מה שמגיע.

01:10:34:17 01:10:31:20
איך הם ידעו כמה שטח
להקצות לאותו אדם.

01:10:37:09 01:10:34:19
כפי שהסברתי קודם, השטח הוקצה
לפי מספר נפשות שיש במשפחה.

01:10:40:08 01:10:37:10
אם מדובר במשפחה עם 10 נפשות,
אז השטח שהם קיבלו היה גדול.

01:10:42:18 01:10:40:11
אם היו 5 נפשות, אז הם קיבלו מחצית
מהשטח שהוקצה למשפחה בת 10 נפשות.

01:10:47:22 01:10:42:23
השטח הוקצה לפי מספר נפשות
במשפחה, כך בוצעה חלוקת השטחים.

01:10:50:11 01:10:47:23
כאשר ביצעו מדידת שטח בשדה,
מי חייב להיות נוכח בזמן הזה?

01:10:52:07 01:10:50:13
נכחו שם כל חברי
מועצת החקלאים.

01:10:57:17 01:10:52:08
נכחו כל חברי מועצת החקלאים
והאדם שלו הוקצה השטח באותו יום.

01:11:00:18 01:10:57:20
כן, גם האדם שלו הוקצה
השטח נכח ביום הזה.

01:11:04:10 01:11:00:20
האיש שהוקצה לו השטח רק צפה שמודדים
ומקצים את השטח, לא השתתף בדיון.

01:11:05:13 01:11:04:15
אבל הוא היה
חייב להיות נוכח?

01:11:10:11 01:11:05:16
כפי שאמרתי קודם, הוא הגיש בקשה
כי שטח כזה נדרש לו ולמשפחתו.

01:11:16:09 01:11:10:13
לדוגמא, אני גר ביבנה, לכן שם תהיה
נחלתי. ראו את בקשתי ולפיה פעלו.

01:11:21:16 01:11:16:11

אם חייתי בערבה, אז הגיעו והקצו לי
שטח שמתאים לי לפי התנאים שלהם.

01:11:24:10 01:11:21:19
הקצו שטח שלפי שיקולם מתאים לך,
ככה הם הקצו להבא אחריי.

01:11:26:07 01:11:24:13
וככה סיימו לחלק
את השטחים לכולם.

01:11:29:17 01:11:26:09
לא היו ויכוחים? סכסוכים?
- לא, אף אחד לא רב ולא הסתכסך.

01:11:30:12 01:11:29:19
למה?
- לא היו סכסוכים בעקבות זה.

01:11:34:18 01:11:30:14
אם מישהו התלונן שעשו לו עוול?
- יכול להתלונן, זו החלטת ממשלה.

01:11:41:05 01:11:34:21
הממשלה הודיעה בצורה מסודרת שיחלקו
שטחים מהתחלה, כולם התכוננו לזה.

01:11:46:09 01:11:41:09
הודיעו שאם מישהו יפריע לחלוקת
השטחים, יואשם וימצו איתו את הדין.

01:11:49:24 01:11:46:11
לא הייתה שום ברירה
אלא לקבל את הגזרה.

01:11:58:13 01:11:50:01
כשחילקו את השטח בשכונה שלכם,
עשו לכולם יחד או בימים שונים?

01:12:08:08 01:11:58:16
כשהגיעו למשל בתוך יבנה לשכונה,
אז קבעו עם כל תושבי השכונה.

01:12:13:01 01:12:08:11
כוונתי היא, איך קבעו איתכם?
- קבעו ימים מסוימים במהלך החודש.

01:12:15:01 01:12:13:03
בנוסף לקרקע לגידולים חקלאיים,
נתנו לנו גם שטח מרעה לפרות.

01:12:16:11 01:12:15:03
מה כוונתך?

01:12:21:21 01:12:16:13
הקצו שטחי מרעה שכוונתיים לפרות.
וכן שטח מגודר שבו ישהו בלילה.

01:12:25:02 01:12:21:24
גם שטח למרעה פרות חילקו?
- כן, בוודאי.

01:12:27:20 01:12:25:05
כן, בשלטון החדש דאגו לאנשים
במצב סוציו אקונומי נמוך.

01:12:33:01 01:12:27:22
וככה חייהם של הרבה אנשים
השתפר מבחינה כלכלית.

01:12:39:15 01:12:33:03
אבל שטחי המרעה לא שייכים לאף אחד,
אז איך הקצו אותם לאנשים פרטיים?

01:12:46:04 01:12:39:16
לא משנה אם שייך למישהו, חילקו
שטחי חקלאות וגם שטחי מרעה לשכונה.

01:12:49:02 01:12:46:05
חילקו לכל אחד ואחד?
- לא לכל אחד.

01:12:55:08 01:12:49:06
נתנו שטחי מרעה שכוונתיים
למי שהיה לו פרות.

01:12:59:13 01:12:55:10
לדוגמה בשכונה אחת היו לאנשים
פרות, אז לשכונה הוקצה שטח מרעה.

01:13:12:16 01:12:59:18
אם זיכרוני אינו מטעני, חילקו
בשכונה מסוימת 4 שטחי מרעה.

01:13:20:11 01:13:12:18
תכננו שביל גישה לשטחים שחולקו.
תכננו ממש בזהירות ולפרטי פרטים.

01:13:31:09 01:13:20:13
אני וחבריי ייצגנו את השכונה שלנו

בכבוד ודאגנו לאינטרסים של כל אחד.

01:13:41:03 01:13:31:12
כשנפגשנו כאן כל היהודים מהכפר,
לא היו כעסים על העבר באתיופיה.

01:13:45:24 01:13:41:06
אמרת קודם שמדדו את השטח ע"מ להקצות
לאותו חקלאי, במה השתמשו כדי למדוד?

01:13:51:07 01:13:46:03
באמצעות חבל, היו הוראות כמה מטר
לבית אב ע"פ מספר נפשות במשפחה.

01:13:56:06 01:13:51:09
מדדו את השטח המגיע לכל
משפחה באמצעות חבל.

01:13:58:17 01:13:56:12
ע"פ הקריטריונים, אם למשפחה חסר
שטח, הקצו שטח נוסף בקרבת מקום.

01:14:02:09 01:13:58:20
אם השטח שמדדו לא הספיק למשפחה,
אז נתנו להם שטח נוסף בקרבת מקום.

01:14:06:02 01:14:02:13
שטח לרשות המשפחה בשתי המקומות?
- כן, מספר מטרים המגיעים להם.

01:14:14:06 01:14:06:05
הקצו שטח נוסף כי מגיע
להם מספר מטרים נוספים.

01:14:17:13 01:14:14:08
קודם הסברתי שאני נציג השכונה.
- כן, הסברת לי.

01:14:22:09 01:14:17:14
תפקידנו היה לפקח על המדידה
ועל הקצאת השטח לתושבי הכפר.

01:14:23:24 01:14:22:11
תפקידכם היה לצפות.
- רק לצפות בנעשה.

01:14:26:17 01:14:24:01
כשביקשו את עזרתנו, עזרנו
וסייענו להם ככל הניתן.

01:14:36:00 01:14:26:19
פעם אחת הייתה תקרית בין אחי
ובין נוצרי אחד בשם גושה בלא"י.

01:14:39:12 01:14:36:03
"אפורק דסה"
הוא דוד שלי.

01:14:47:13 01:14:39:14
הנוצרי החליט שהשטח של אפורק דסה
חלק הוא שטח מרעה שהקצתה לו הממשלה.

01:14:52:24 01:14:47:15
ניסינו להסביר שזה לא כך אך הוא
סירב בתוקף להאמין ולהגיע להסכמה.

01:15:10:21 01:14:53:02
הוא הזמין מישהו בכיר מהמחוז הכללי
והוחלט שהוא יקבל את שטח המרעה.

01:15:33:03 01:15:10:22
לאחר מספר וויכוחים, הנוצרי נכנע
והבין שטעה וכך ניצחנו במקרה זה.

01:15:40:18 01:15:33:05
מה זאת אומרת, זרקת אבנים?
- כדי שלא יהיה לפרות היכן לעבור.

01:15:47:10 01:15:40:21
בסוף הגיעו להסכמה וכל אחד הבטיח
שלא יעבור את הגבול ביניהם.

01:15:48:24 01:15:47:13
ככה השלמנו בן השניים.

01:15:56:10 01:15:49:14
אפורק דסה היה איש משכמו ומעלה, הוא
ייצג את היהודים על הצד הטוב ביותר.

01:16:03:21 01:15:56:10
האמת היא כשחיינו בשכנות עם נוצרים
בכפר לא זכור שהם התנהגו לא יפה.

01:16:08:16 01:16:04:05
אתה בעצם ייצגת שכונה אחת בכפר?
- כן. ייצגתי שכונה אחת.

01:16:14:14 01:16:08:18
זו השכונה שבה גרו הוריי ומשפחתי?
- כן, הם גרו בשכונה.

01:16:23:00 01:16:14:15
וכפי שסיפרתי לך קודם, בשנת 78
לאחר שבני נפטר, עזבתי את הכפר.

01:16:25:10 01:16:23:06
ממה הוא נפטר?
- הוא נפטר מהכשת נחש.

01:16:27:09 01:16:25:12
הכיש אותו נחש?
- כן.

01:16:29:09 01:16:27:15
הוא היה אחיו הגדול
של הבן שיושב כאן לצדך.

01:16:32:11 01:16:29:12
הילד נפטר ולאחר זמן מה
גם מתה לי ילדה נוספת.

01:16:34:06 01:16:32:12
היא מתה כי הייתה
באזור מגפה.

01:16:40:04 01:16:34:07
לאחר שני האירועים, החלטנו לעזוב
את הכפר בשנת 79 לכפר "סרקווה".

01:16:44:12 01:16:40:05
אחיה הגדול של אשתי התגורר שם.
חיינו איתו בשכנות כ-5 שנים.

01:16:47:11 01:16:44:17
למה עזבתם את הכפר?
- מה?

01:16:49:09 01:16:47:13
עזבתי את כל העבודה שהייתה
לי ועזבתי את הכפר.

01:16:53:24 01:16:49:11
אמרתי, מה שווה כל הפרנסה
הזאת אם מסוכן לחיות פה.

01:16:57:14 01:16:54:01
עזבת את שטח האדמה שלך ועזבת?
- כן, עזבתי את השטח וברחתי משם.

01:16:57:24 01:16:57:16

מה עם הוריק?

01:17:05:17 01:16:58:02
את השטח לא נתתי לאף אחד, גידלתי
אפונה ומכרתי אותה בשוק המקומי.

01:17:12:16 01:17:05:20
תמיד אדבר טובות על ארץ מולדתי,
היתרונות והטוב עולים על הקשיים.

01:17:17:06 01:17:12:18
אף אחד לא דיבר עליי רעות
וכאב להם שעזבתי. עזבתי מרצון.

01:17:20:14 01:17:17:08
אז למה עזבת לכפר אחר?
- אני?

01:17:23:18 01:17:20:17
יש אמרה: "עשיר עוזב את המקום
שלו כשפרה נפטרת לו".

01:17:25:13 01:17:23:20
גם אני עשיתי אותו הדבר.

01:17:29:16 01:17:25:14
כשמתו ילדינו, האוצר הכי גדול,
עזבנו בחיפזון כדי שלא יורע המצב.

01:17:36:04 01:17:29:18
הגענו למקום מבורך,
גידלתי את ילדיי בשלווה ועליתי.

01:17:39:15 01:17:36:05
הגענו לארץ וברוך ה'
הכול בסדר עד עכשיו.

01:17:44:08 01:17:39:17
ילדיי ורעייתי כולם בסדר.
הודות לארץ הקדושה הזו.

01:17:49:17 01:17:45:08
כשעסקת בחלוקת השטח לתושבי הכפר,
אני מבינה שזו עבודה ממשלתית, נכון?

01:17:51:05 01:17:49:18
כן.

01:17:54:16 01:17:51:18
כולם ידעו שאתה יהודי, נכון?

- כן, כולם ידעו.

01:17:57:19 01:17:54:19
כוונתי העמיתים לעבודה שלך?
- כן, הם ידעו.

01:18:00:11 01:17:58:02
הם ידעו היטב
שאנחנו יהודים.

01:18:01:00 01:18:01:00
כמו שציינתי, אחד הבכירים
במועצה היה דוד שלי.

01:18:04:05 01:18:01:00
הוא היה מגיע מפעם לפעם לשכונה
שלנו וראה את התנהלות השכונה.

01:18:07:13 01:18:05:21
כשהיו בחירות למועצה, מי
שנבחר ברוב קולות היו היהודים.

01:18:12:09 01:18:09:24
אם אספור את כל חברי המועצה
היהודים אגיע למספר רב.

01:18:20:03 01:18:12:09
גילוי נאות, כל מי נבחר לתפקידים
הבכירים היה מהמשפחה המורחבת.

01:18:23:20 01:18:21:01
אבל חברינו הנוצרים לא באו
בשום תלונה כזאת ואחרת.

01:18:33:08 01:18:23:20
ראש המועצה היה נוצרי
ועוזרו היה יהודי.

01:18:37:23 01:18:35:06
גם המזכיר היה יהודי
- אחד משלנו.

01:18:41:10 01:18:37:23
ממלא מקום ראש המועצה
היה יהודי.

01:18:46:15 01:18:42:02
הרבה מהתפקידים היו
מאוישים ע"י יהודים.

01:18:49:09 01:18:46:17

היינו רוב ולא שמעתי
תלונות כלשהן מהנוצרים.

01:18:57:24 01:18:49:11

עלינו ארצה מבלי לחוות גזענות
מצד מהנוצרים שגרו איתנו בכפר.

01:19:04:08 01:18:58:00

נתנו כבוד, לא קיללנו וגידפנו
חיינו יחד בשכנות טובה.

01:19:07:05 01:19:04:11

אני עליתי ארצה מאוחר יותר,

01:19:10:06 01:19:07:08

כשקרובי באו לבקר מישראל, הנוצרים
עזרו להם וליוו אותם לשדה תעופה.

01:19:12:03 01:19:10:08

כשהוריי באו לביקור, הם עזרו להם
עם המזוודות ובכל דבר שהיה צריך.

01:19:14:14 01:19:12:05

עזרה, אהבת חינום ושכנות טובה
זה לא דבר ששוכחים בקלות.

01:19:18:24 01:19:14:17

לא היו לנו שום
תקריות איתם.

01:19:27:21 01:19:23:16

קיבלתם שכר על עבודתכם כצופים
ומפקחים על תהליך חלוקת השטחים?

01:19:30:17 01:19:27:24

לא קיבלנו שכר על זה.

01:19:41:05 01:19:30:23

כשעשינו הפסקות, לפעמים כיבד
אותנו בשתייה ראש המועצה.

01:19:44:07 01:19:41:08

לא שילמו לכם?
- לא, לא שילמו לנו.

01:19:49:12 01:19:44:09

לא קיבלת שכר, עזבת עבודה כנפח,
לא עבדת את האדמה, ממה התפרנסת?

01:19:57:23 01:19:49:14
מפעם לפעם שילמו לנו תשלום
נסיעות לכל מיני כנסים.

01:20:00:05 01:19:58:00
מעבר לזה לא שילמו לנו אגורה.
זה היה בהתנדבות מלאה.

01:20:04:09 01:20:00:07
זה מבחירה, התושבים בחרו בנו
לייצג אותם בהתנדבות מלאה.

01:20:07:22 01:20:04:12
הקרבת קריירה כדי לשרת את הכפר?
- כן, זו הייתה התנדבות מלאה.

01:20:09:23 01:20:07:23
אז איך התפרנסת?
- מה לעשות, הסתגלנו למצב.

01:20:31:19 01:20:10:02
לא קיבלנו שכר, ארחנו כמה עובדי
ממשלה בביתנו, זה היה לא פשוט.

01:20:35:23 01:20:31:23
אבל ברוך ה',
חיינו חיים טובים.

01:20:40:03 01:20:36:11
עזרנו ונעזרנו בדודים
והייתה עזרה הדדית בין כולם.

01:20:48:02 01:20:40:05
אף אחד מהממשלה לא הטריד אותנו,
חיינו חיים נוחים ושלווים.

01:20:53:03 01:20:48:05
זה היה תפקיד מאוד נחשק ומכובד.
- הכוונה, להשתתף בחלוקת השטחים?

01:20:55:11 01:20:53:05
זה היה תפקיד מכובד.

01:21:00:06 01:20:55:13
עד היום אנשים מודים לי על
מה שעשיתי עבורם באתיופיה.

01:21:06:19 01:21:00:08
אם היום אלך לבקר בכפר שבנו גרתי,
יקבלו אותי בכבוד ולא יספרו רעות.

01:21:10:16 01:21:06:24

יש לי הרבה חברים ודודים
שהלכו לבקר בכפר שבו גרנו.

01:21:15:16 01:21:10:19

אני עוד לא נסעתי, אבל אני מאוד
מתגעגע לכפר, כי זו ארץ מולדתי.

01:21:21:15 01:21:15:19

אם משווים את המדינה הזאת
לשם זה שמיים וארץ,

01:21:25:02 01:21:21:17

פה אנחנו נועלים נעליים, מחליפים
בגדים וגרביים יום ביומו,

01:21:28:12 01:21:25:03

ברוך ה', אף אחד לא רעב פה בארץ.
זה לא ששם חיינו ברעב.

01:21:31:05 01:21:28:14

החיים פה מאוד נוחים, יש מים זורמים
בבית, אנחנו מדליקים אש בבית.

01:21:33:02 01:21:31:06

אשתי לא צריכה להביא עצים לאש,
או לבאר או לנהר כדי להביא מים.

01:21:39:07 01:21:35:16

אני נועל נעליים והולך עם מטרייה,
לא נרטב ונוסע בתחבורה ולא ברגל.

01:21:41:07 01:21:39:09

ישראל היא ארץ
נהדרת וקדושה.

01:21:45:00 01:21:41:08

שם עשיתי הרבה - הייתי נפח, עבדתי
את השדה, ובסוף אכלתי אינג'רה אחת.

01:21:47:20 01:21:45:03

לא אכלתי יותר
מאנג'רה אחת באתיופיה.

01:21:58:02 01:21:47:23

אני מודה לקב"ה שהגעתי ארצה,
אני אוכל אנג'רה אחת ולא חסר דבר.

01:22:07:02 01:22:02:17

כמה זמן היית חבר במועצת העיר
שחילקה שטחים לכפרים בסביבה?

01:22:12:04 01:22:07:09
התחלתי ב-73,
עד שנת 75, משהו כזה.

01:22:16:03 01:22:12:05
חילקנו את השטחים ולאחר מכן
לא היה עוד מה לעשות.

01:22:19:03 01:22:16:05
סיימתם את החלוקה בשנתיים?
- כן.

01:22:20:22 01:22:19:06
סיימנו לחלק
את השטח תוך שנה.

01:22:27:18 01:22:20:24
מפעם לפעם היו דיונים
נוספים שבהם נקראנו לתצפת.

01:22:29:04 01:22:27:19
זה לא ארך הרבה זמן.

01:22:31:06 01:22:29:07
אבל בעלי התפקידים שניהלו את
חלוקת השטחים עבדו מדי יום.

01:22:36:12 01:22:31:09
יו"ר המועצה, ממלא המקום,
המזכיר, עסקו בזה כל יום.

01:22:53:17 01:22:36:15
כשזה התחיל, עסקנו בזה כל יום,
ואז רק הבכירים, כי הרשו לעצמם.

01:22:57:22 01:22:54:14
אנחנו באנו וצפינו
בנעשה לפי התור.

01:23:05:14 01:22:58:00
ברצוני לשבח את הבכירים במועצתה,
הם מקצועיים יותר משרי הממשלה.

01:23:15:24 01:23:06:07
שיתפו אותנו בנעשה ונתנו בהם אמון,
אני משבח את הניהול והעבודה שלהם.

01:23:23:10 01:23:18:11
תזכיר לי למה הפסקת
להתנדב במועצת העיר?

01:23:27:08 01:23:23:11
עזבתי כי עזבתי את הכפר והסיבה
שעזבתי היא כי מתו לי 2 ילדים.

01:23:32:03 01:23:27:11
עזבתי את הכפר מתוך מצוקה אישית,
לא רציתי לחיות רחוק מהורי.

01:23:42:08 01:23:32:05
מאז שנולדתי, לא חייתי רחוק מהם,
אשתי תעיד שלא אכלנו ארוחה בלעדיהם.

01:23:46:05 01:23:42:11
אבל כיוון שמתו לי 2 ילדים,
נאלצתי לעזוב את הכפר.

01:23:51:12 01:23:46:08
הם בכו וצעקו כשעזבתי, לא היה מה
לעשות, עזבתי כי הייתי במצוקה.

01:23:58:04 01:23:51:14
בתקופת "דרג", בתפקידך כנציג
השכונה, כפי שציינת קודם,

01:24:12:03 01:23:58:07
היו כל מיני אנשים שהלשינו
לשלטון, כפי שהלשינו עליך.

01:24:23:17 01:24:12:05
היו הרבה אנשים שפחדו בימים האלה,
אתה זוכר את התקופה הזאת?

01:24:24:20 01:24:23:19
כן, אני זוכר.

01:24:31:14 01:24:24:22
בזמן הזה אמר לי מנהל המחוז, האיש
ששלח אותי לצבא היה מר "קביה".

01:24:37:22 01:24:33:06
סגן מנהל המחוז סיסאי אמר: "אם היית
נותן לו שוחד, לא היה מגייס אותך.

01:24:40:12 01:24:37:24
השבתי לו: "אין לי
שום כסף להציע לו".

01:24:45:02 01:24:41:12
אחרי שהשתחררתי מהצבא
בשל אי כשירות,

01:24:50:09 01:24:45:02
הייתי מאוד גאוותן ואמרתי, אני
חייב ללכת למשרדו וללחוץ את ידו.

01:24:55:18 01:24:51:00
קרובי משפחתו חיו איתנו
בשכנות, לכן הכרנו אותם.

01:24:59:14 01:24:56:15
הוא הבן של "תפרי פנטה".

01:25:04:02 01:25:00:00
נכנסתי למשרד ואמרתי לו, שלום לך.
בסוף הוא הביא לי 10 "בר".

01:25:09:10 01:25:04:04
האיש ששלח אותי להתגייס
לצבא שילם לי 10 "בר".

01:25:18:16 01:25:09:11
לאחר שחזרתי לכפר חברי ז"ל ישיאמבל
גדמו מרוב שמחה ירה בקלצ'ניקוב שלו.

01:25:19:12 01:25:18:18
הייתה שמחה מאוד
גדולה באותו לילה.

01:25:34:22 01:25:19:15
הוריי הגיעו לכפר, דודיי גם הגיעו
ושבועיים כולם חיבקו אותי שחזרתי.

01:25:42:07 01:25:35:03
הרבה אנשים שהזהרתי אותם,
בכו על זה שאני שילמתי את המחיר.

01:25:47:05 01:25:42:08
כולם יאמרו שאני עשיתי טוב,
מלבד זה לא יגידו שום דבר.

01:25:53:06 01:25:47:06
אבותינו אמרו כך: "מי שנבחר
לשרת את מדינתו מקריב את צווארו".

01:25:55:14 01:25:53:09
גם אני לפי יכולתי נתתי כל מה

שיכולתי והקרבתני ושילמתי מחיר.

01:26:00:23 01:25:55:16
לא עולה לי שום דבר שעשיתי רע,
זכור לי שעשיתי רק טוב לאנשים.

01:26:07:21 01:26:01:10
אלה שהודעת למשפחותיהם,
הכרת את המשפחות היטב?

01:26:08:09 01:26:07:23
כן, הכרתי אותם.

01:26:10:18 01:26:08:11
הלכת בית-בית
והודעת להם?

01:26:15:17 01:26:10:20
לא, ביקשתי מאנשים שאני סומך עליהם
להודיע למשפחות שילדיהם בסכנה.

01:26:26:10 01:26:15:20
לאחר ששוחררתי, הגעתי לכפר ואז כמה
משפחות ברחו למקום מסתור מחוץ לכפר.

01:26:31:20 01:26:26:12
הסיבה שברחו מהכפר, כי חשבו
שחזרתי לכפר כדי לגייס לצבא.

01:26:44:18 01:26:31:21
אמרתי, ככה הם חושבים, כפויי טובה,
ורציתי למתוח אותם קצת.

01:26:46:17 01:26:44:22
הם ברחו מהכפר כי הם פחדו?
- כן, הם פחדו.

01:26:49:23 01:26:46:19
הם ברחו מכיוון שהם חשבו שהגעתי
לכפר כדי לגייס צעירים לצבא.

01:26:52:06 01:26:50:01
זה היה לאחר חזרתך מהצבא?
- כן.

01:26:56:24 01:26:52:08
בתקופה הזאת נולד הבן שיושב לצדך,
אשתי הייתה אז בהריון מתקדם.

01:27:05:12 01:26:57:01

המשכתי בחיי והתחלתי להתפרנס בכבוד,
שימשיכו לחיות בחוץ, אני לא עוזב.

01:27:08:10 01:27:05:15
כשהבן נולד, אשתי
קראה לו "טוואצ'אוו".

01:27:11:02 01:27:08:13
קראנו לילד "טאוואצ'וו" -
שפירושו, תניח להם.

01:27:13:00 01:27:11:04
לכל שם יש משמעות.

01:27:15:15 01:27:13:02
"טוואצ'אוו".
- ככה היו הדברים.

01:27:24:01 01:27:15:19
לאחר חזרתי, שמעתי שהוריהם אמרו
שאם היו מתגייסים, היו הורגים אותי.

01:27:32:23 01:27:24:04
היה לנו מזל שהצעירים לא התגייסו,
לי היה מזל מאלוהים שהם ברחו בזמן.

01:27:40:12 01:27:33:14
אם היו מתגייסים והיה קורה משהו,
כל החיים היו מנתימים את שמי.

01:27:43:07 01:27:41:01
בעזרת אלוהים
יצאתי מזה בשלום.

01:27:50:19 01:27:44:04
ספר לנו בבקשה על מות ילדיך,
בני כמה הם היו?

01:28:01:15 01:27:50:21
הילד היה בן 9 בערך, אחותו
הבכורה מתה בגיל 3 - 4 חודשים.

01:28:07:14 01:28:01:18
היא מתה ממחלה?
- כן, היא חלתה ומתה.

01:28:13:23 01:28:07:16
הבאה אחריהם הייתה בת
שנה כאשר נפטרה ממחלה.

01:28:16:24 01:28:13:24

הילדה הייתה מיוחדת, לא היו לי ילדים יפים יותר ממנה.

01:28:19:23 01:28:17:01

האמת היא שהתבשרתי שהיא מתה ממחלה רק אחרי שבועיים.

01:28:22:11 01:28:20:01

ידעת שהיא חלתה שבועיים אחרי? - לא, שמעתי על מותה לאחר שבועיים.

01:28:24:23 01:28:22:14

אף אחד לא סיפר לי שהיא מתה. - למה, איפה היית?

01:28:26:06 01:28:25:00

כי גם אני הייתי חולה מאוד, הייתי מרותק למיטה.

01:28:28:14 01:28:26:10

אשתי יצאה מהבית כיוון שהילדה נדבקה מהמחלה.

01:28:30:18 01:28:28:21

אשתי היחידה שלא נדבקה מהמחלה.

01:28:36:07 01:28:30:23

כולנו חלו מלבד אשתי, לאחר זמן מה שאלתי, היכן הילדה הקטנה שלי?

01:28:40:01 01:28:36:08

הם סיפרו לי שנדבקה מהמחלה ומתה.

01:28:42:13 01:28:40:04

באותו זמן הרגשתי קרע ומועקה כל כך גדולים בלב.

01:28:48:10 01:28:42:15

הבן הגדול מת מהכשת נחש ביער כשהביא חתיכת עץ לעשות "מקל מלקות".

01:28:52:10 01:28:48:13

בן כמה הוא היה אז, בן 9? - כן, הוא היה בן 9.

01:28:55:05 01:28:52:17

זה קרה ביער מסוכן ורחוק מהכפר?

- לא, קרוב, ליד השדות שלנו.

01:29:08:11 01:28:55:13

עשיתי הפסקת קפה מהעבודה, נתתי לו ולאחיו לחם ולפתע שמעתי שהוא מת.

01:29:17:05 01:29:08:15

מה עשה בתוך היער, מה הלך להביא?
- חתיכת עץ כדי לעשות מקל מלקות.

01:29:23:16 01:29:17:08

כשהוא בא לקטוף את הענף,
לפתע הכיש אותו נחש ברגליו.

01:29:25:03 01:29:23:17

הכיש אותו.

- הכיש אותו.

01:29:25:24 01:29:25:05

לאחר זמן קצר הוא מת מההכשה.

01:29:29:00 01:29:26:01

הוא מת במקום?

- לא, הוא מת בסוף היום.

01:29:33:23 01:29:29:02

המפתיע הוא שבאותו יום אף אחד מאלה
שידעו לתת תרופה לארס, לא נכח בכפר.

01:29:38:10 01:29:34:00

חיפשנו אותם כל היום ולא מצאנו,
עד שלבסוף הארס הכניע את בני.

01:29:47:09 01:29:39:17

ניסינו למצוץ את הארס, אך היה מאוחר
מדי, כי זה התערבב במחזור הדם שלו.

01:29:49:08 01:29:47:11

הוא לא הקיא?

- לא.

01:29:54:16 01:29:49:10

זה היה טוב אם הוא היה מקיא?

- כן, אם היה מקיא, היה מתאושש.

01:29:59:23 01:29:54:18

לא היה ניתן לעשות מעבר לזה כלום,
זה מקרה שאלוהים נתן ואלוהים לקח.

01:30:05:16 01:30:00:00

הוא מת באותו יום שהכיש אותו הנחש?
- כן, גסס כל היום ובערב הוא מת.

01:30:10:14 01:30:05:16
עוד לא הספקנו להתאבל עליו, מיד
אח"כ ביתנו בת השנה מתה ממחלה.

01:30:18:06 01:30:10:16
אם אשאר כאן, לא יישארו לי ילדים,
ובאמצע הלילה קמנו ועזבנו את הכפר.

01:30:21:19 01:30:18:07
עזבתי את הכפר מבלי להודיע להוריי.
לא לקחתי את כל הפרות שלי איתי.

01:30:25:23 01:30:21:22
לקחתי איתי שור אחד, את כלי
העבודה שלי וחמור מסע.

01:30:33:02 01:30:26:01
לקחתי את הילדים, אשתי יצאה לפניי,
וככה עזבנו בחיפזון באמצע הלילה.

01:30:35:08 01:30:33:03
למה בחרת לעזוב דווקא באמצע
הלילה ולא הודעת להוריך?

01:30:37:08 01:30:35:10
מכיוון שידעתי שאם אספר
להם, לא ירשו לי לעשות את זה.

01:30:40:20 01:30:37:10
לאחר שעזבנו לכפר אחר, הוריי הגיעו
לבקר וכעסו על כך שלא שיתפנו אותם.

01:30:43:01 01:30:40:22
הוא שאל אותי האם לקחתי
את כלי העבודה ואישרתי שכן.

01:30:48:14 01:30:43:03
אמרתי שייקח את הכלים. מהכסף של
ממכירת הפרות, אקנה כלים חדשים.

01:30:51:01 01:30:48:15
נפרדתי מהם והתחלתי
ללכת לכיוון בית החדש,

01:30:58:12 01:30:51:04
ואז אחותי, שכיום גרה בפתח תקווה,
שכנעה אותנו לתת לי אותם בחזרה.

01:31:06:07 01:30:58:16

הביא לי את כלי העבודה, וירדו לו
דמעות, הוא הצטער שעזבתי את הכפר.

01:31:11:13 01:31:06:09

ואז חיינו בכפר החדש 5 שנים
בשכנות טובה עם אחיה הגדול של אשתי.

01:31:15:10 01:31:11:15

בתקופה הזאת חייתי חיים טובים,
לא חווינו שום חוויה רעה.

01:31:20:16 01:31:15:13

חיינו בכפר הזה בכבוד עם השכנים,
מי שמתנהג בכבוד מחזירים לו כבוד.

01:31:23:23 01:31:20:17

חיינו בכפר משהו
כמו 5 שנים,

01:31:31:19 01:31:23:24

ואז קרובי משפחה של הוריי הגיעו
ושאלו האם נרצה לעלות לישראל.

01:31:38:04 01:31:31:22

אמרתי, בטח שאני מצטרף,
לאן שאתם הולכים, גם אני הולך.

01:31:47:06 01:31:38:07

אפילו את הרכוש שהיה לי מכרתי בזול,
מרוב ההתלהבות לעלות לישראל.

01:31:52:18 01:31:47:08

את החמור שהיה לי נתתי לאבא שלי.
היה לי שור גדול שהשארתי אצל אבי.

01:31:57:08 01:31:52:21

מכרתי כל מה שהיה ונשארתי עם מזומן.
בכסף לא קנינו זהב או משהו כזה.

01:32:03:12 01:31:57:16

אמרו שלא ניתן לעלות עם מזומן,
לכן חגגנו עם הכסף בגונדר.

01:32:05:15 01:32:03:15

חגגנו עם הכסף גם כשהמתנו בתור
לעלייה בעיר "אדיס אבבה".

01:32:11:00 01:32:05:17

ואז לאחר מכן עלינו לארץ ישראל.
עשינו חיים, לא היה משהו אחר לעשות.

01:32:16:19 01:32:12:20
כשחיית באתיופיה, מה הוא הדבר
שאליו אתה הכי מתגעגע?

01:32:26:00 01:32:16:23
לעצים, לנהר הזורם, לרגעים
ששיחקנו בהשפצת מים זה על זה.

01:32:27:08 01:32:26:02
אני מאוד מתגעגע לרגעים האלה.

01:32:31:05 01:32:27:10
בנוסף אני מתגעגע לחברים
הטובים שהיו לי.

01:32:40:03 01:32:31:07
כשבאנו לעלות לכיוון גונדר
העיר נוצרה בעיה מסוימת,

01:32:44:11 01:32:40:06
כשנשאתי עליי רובה של חבר שלי,
המשטרה החרימה לי את הנשק.

01:32:48:16 01:32:44:12
כדי להחזיר את הנשק הלכתי
ללשכת ראש המועצה,

01:32:52:00 01:32:48:17
בינתיים ההסעה של מארגני העלייה
לקחה את משפחתי לאיסוף ב-"טדה".

01:33:00:12 01:32:52:02
נשארתי מאחור וניסיתי להגיע
למחוז מסוים כדי להחזיר את הנשק.

01:33:03:22 01:33:00:14
היה לי חבר מאוד טוב,
הוא היה נוצרי.

01:33:07:06 01:33:04:05
יש אמרה: "הדת היא משהו אישי
אבל המולדת היא משותפת"

01:33:19:09 01:33:07:11
שמו היה אנדליי סיסאי, הוא עזב
את עבודתו בקציר ועזר לי להגיע.

01:33:22:12 01:33:19:15
היום אני נזכר בחברות הטובה
שהייתה לי באתיופיה.

01:33:27:21 01:33:22:15
לרגעים האלה ולחוויות האלה
אני מתגעגע כשחייתי באתיופיה.

01:33:40:12 01:33:28:02
אך ביתנו הוא המדינה הזאת
שהיא ביתו של אבינו שבשמיים.

01:33:43:10 01:33:40:13
לא חשבנו שנגור במדינת
הקדושה והיפה הזאת.

01:33:52:23 01:33:43:12
החיים פה מאוד נוחים, אך
אין מי שמעריך את זה.

01:33:55:00 01:33:53:00
אני מאוד מעריך את החיים כאן.

01:33:58:13 01:33:55:03
אשתי לא קמה להביא ענפים לאש,
לא הולכת להביא מים מהנהר.

01:34:03:13 01:33:58:16
אני לא מתעסק בתחזוקה
ובתיקונים לבית כל שני וחמישי.

01:34:09:10 01:34:03:15
יש אוכל בשפע ולפי מה שאני רואה
אין מחסור, הרבה פעמים אוכל נזרק.

01:34:12:00 01:34:09:13
מה אפשר לבקש יותר טוב מזה.

01:34:16:02 01:34:13:15
בארצנו עבדנו
קשה כדי להתפרנס.

01:34:19:07 01:34:16:04
והיו גם פעמים שאחרי עבודה קשה,
הברד הרס את היבולים והפסדנו כסף.

01:34:25:01 01:34:19:08
עבדנו כל כך קשה ואכלנו
אינג'רה אחת, לא יותר מזה.

01:34:28:04 01:34:25:03
ברוך ה', היום נמצאים במקום טוב,
וחיינו הם חיים נוחים ושלווים.

01:34:35:00 01:34:28:06
החיים טובים פה, רק שיהיה שלום
בינינו ובין המדינות סביבנו.

01:34:39:08 01:34:35:11
אין לי שום טענות, אני מאוד מודה
לקב"ה שהביא אותנו לארץ הקדושה.